

za

literaturo in umetnost.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 4.

Na svetlo dan 1. aprila 1858.

1. zv.

Roža med ternjem.

(Spisal Fr. Cegnar.)

„Kaj pa ti sama tukaj stojiš,
Cvetica zala, cvetica mila!
V ternju bodočem kviško moliš
Belo obličje, pisane krila?

Kadar te vidim, točim solzé,
Dete nesrečno, trikrat gorjé ti!
Pikalo ternje bo te v sercé,
Morala bodeš rano umreti.

Kdo ti mertvaško postljo postljal,
Kdo ti nasul bo hladno mogilo?
Nikdo ne bode groba poznal,
Bodlo še v njem te ternje nemilo.

Cvetice druge lepo cvetó
V pisanih vertih, rajski livadi,
Pijejo roso, solnce gorkó
Sije jim milo, hčerkam pomladi.

Ti pa samica tukaj živiš,
Družbe vesele se ogibuješ,
V potu obraza krono rediš,
V hiši mrazotni tujka stanuješ.“ —

„Mene ne, sestra, une miluj,
V ternju rojena, v ternju ostanem!
Srečna sem tukaj, meni veruj,
V sencu stanujem, vun se ne ganem!

Prišli vetrovi, prišel bo piš,
Cveticam lomil krone cveteče,
Padlo bo cvetje, vtamnil njih bliš,
Mene branilo ternje bodeče.

Prišel bo kosec s koso ostró,
S serpom jeklenim prišla žanjica:
Roža za rožo padala bo,
Jaz bom cvetela roža samica.

Peklo bo solnce gole glavé,
Merle sirote bojo od žeje;
Roso rosile bodo na mé,
Delale hlad mi ternjeve veje.

Padla bo merzla slana na plan,
Smert na široko cvetke bo žela:
Mene bo varval senčnati stan,
Še bom živela v ternju vesela.

Bala grabljivih rok se ne bom,
Noge lomastne, slasti jezika:
Terdna ograja varje moj dom,
Ternje ga pika, kdor se dotika.

Prišla bo zima, prišla bo smert,
Ternje mi bode jamo skopalo,
Kril bo gomilo biserni pert,
V sladkem počitku truplo ležalo.

Skopnel bo sneg in stajal se led,
Vnovič iz groba bodem pognala
Krono škerlatno, biserni cvet,
Zarje pomladne cvetica zala.“

Spomini.

(Spisal S. Jenko.)

I.

Sledečo povest sem čul od nekega priletnega duhovnika v počitku, čigar gostoljubnost sem dalje časa užival, ki mi je na mojo prošnjo, da bi smel te čerte, ali kakor jih je on imenoval, te spomine iz njegovega življenja razglasiti, to tudi dovolil. Naj jih tebi, dragi bravec, pripovedujem, kolikor mogoče, s tistimi besedami, s katerimi jih je meni:

— Znano ti je, tako mož začne, ko prijetno jesensko popoldne sediva v senčnem šotoru njegovega verta, — znano ti je, da je ta-le vas, v kateri si mi storil to veselje, me obiskati, moj rojstni kraj. Ko sem še v mladih letih v Ljubljani izdeloval latinske šole, sem bil, kakor se samo razume, šolske praznike vselej doma. Med tednom so na kmetih dnevi precej dolgočasni človeku, ki dela ni navajen in tudi družinje primerne nima. Nedelje vendar sem se vselej veselil, ker ta dan se je vsako popoldne zbrala številna tropa fantov na logu, ki tukej pod vasjo tik Save leži; in njim se pridružiti, jaz nobenkrat nisem zamudil. Človeka, ki je v drugačnih okolišinah izrejen, gotovo mika društvo, ki v njem vlada ves drugačen duh, kakor pa ga je on navajen; nekako zdravo življenje v govorici in v obnašanju ga spominja nekdanjih dni, ki jih je preživel v enaki okolici. Nekdaj navadne reči se mu ravno toliko nove in ptuje dozdevajo, da svoje mikavnosti ne zgubé, akoravno se prav domačega v njih čutiti ne more. To je gotovo čutil, kdor je čez dalje časa iz mesta v svoj rojstni kraj na deželo prišel.

Tako je bilo prijazno nedeljo popoldne, ko grem po navadi na popred omenjeni log. Malokdaj, da bi ne bila večina fantov pri kaki igri; večidel so bili krogla in kegli kmalo spod germa, kjer so skrite imeli, in so jeli ropotati po poglajeni stezi, koder vaške dekleta po vodo hodijo. Bolj dolgočasno je bilo, kader se je kolo igravcov zbralo pod širokim hrastom, kjer je trava vsako ljubo spomlad skušala se naseliti, kjer so jo pa vaščani vselej zopet do čistega poteptali. Tù je cela tropa gledala s paznimi očmi za krajcarji, ki so se v zraku vertili, in potem na tleh s svojim obrazom srečo ali pa s svojim herbtom nesrečo pokazovali. „Še eno dvojačo, da so — da jih ni,“ in enaki lakonični izreki se slišijo, sicer pa vsa govorica utihne, če je ravno kak prepir ne uname.

Omenjeno nedeljo vendar proti navadi nihče ni igral, ampak skup stojé; človek bi bil sodil, da se od kaj resnega pogovarjajo; in res k njim se pridruživši kmalo zvem, da se od nič manjšega ne govori, kakor da bi si dali kvarte vreči od ciganke, ki je čepela pod skalo, kot naravni obok izvotljeno pod bregom, ki loči vas od loga. Starka je sama sedela pri ognji, ki je skalo, od večkratnih takih obiskovanj že

močno zatemnelo, s svojim dimom oblizoval, in je potem iz njega višnjevo, megli podobno paro ob bregu delal; cigankin tovarš, ali, kakor je ona terdila, njen sin, je ob Savi bos, hlače do kolena zavihane, skakal od skale do skale, in skušal na ternik kako ribo dobiti.

Ko jaz zvem, kaj in kako, in ko vidim, da vsacega bi mikalo zvediti svojo prihodnost, da se pa sploh sramujejo, se babjoverneže pokazati: sklenem dati vsem dober izgled, in grem naravnost proti ciganki. Bila je to ena tistih podob, ki se v gorkejših mescih pogostoma vidijo pa naših gojzdi; le da po njeni podobi soditi, je bila prave aziatiške rodovine, in ne iz tistih, katerih so se nekatere tudi med našim ljudstvom rodile. Priletna ženska, pa visoke in tanke rasti in suhih udov, je bila pokrita s cunjami, ki so nekaj na gosposko, nekaj na kmečko obleko opominjevale. Cela podoba bi ne bila nič kaj gerda, ko bi je ne bila nesnaga pačila in nemarnost v laseh, ki so se od zatemnelega obraza tako odlikovali s svojo černoto, kakor nasproti dve versti zdravih zob s svojo beloto. Še ne zmeni se babuza, ko pred njo obstojim in jo začnem z očmi meriti; ampak mirno sedi, komolca na stegna operta, derži z obema rokama pipo, ter tako zadovoljno kadi v eno mero, kakor bi se za ves svet ne pečala.

„Ciganka, ali mi boš povedala srečo?“ jo nagovorim. Pa še očesa ne dvigne na to moje uprašanje, ampak s skleškom poberska žerjavico skupej, poprime zopet pipo in kadi.

„Jaz in ti-le drugi bi radi srečo od vas zvedili,“ povzamem zopet, ko vidim, da moji gosposki suknji ne pripisuje veliko vere. K sreči je namreč med tem vsa družinja bliže pristopila, tako da je črna žena lahko previdila, da se ne šalim. Starka povzdigne oči in me s tak nepremakljivim pogledom meri, kakor da bi hotla mojo prihodnost iz mene, ne pa iz kvart brati.

„Kaj družega, kot srečo, pa hočem povedati tako mlademu gospodu?“ reče in pipo na stran položi.

„Tak kvarte na dan!“ pravim jaz.

Ko jih poišče v mavhi, ki je ležala v kotu pod skalo, in ko drugi odstopijo toliko, da jim ni bilo moč poslušati, mi da kupček vzdigniti, položi kvarte v verstah na tla, in s perstom po njih sledé mi začne prerokovati, kar ti ne morem ponavljati, ker le to se spominjam, da od vsega se je le toliko spnilo, kar bi vsak človek zdel, ki bi hotel mlademu človeku v mojih tadašnjih okolišinah prerokovati. Jaz bi ti celega dogodka ne pripovedoval, ko bi se mi potreben ne zdel v pojasnjenje prihodnjih prigodkov.

Med pričujočimi je bil mlad fant, s katerim te moram bolj natanko soznaniti. Gregorčev Blaže v vasi ni tacega veljal, da bi bil kdo s posebno hvalo od njega govoril. Imel je, če smem tako reči, nekaj neznanega v svojem značaju, in posebno mu je pomanjkovalo tiste odkristosti, ki nam mladega človeka nehoté prikupi. Dela se ni posebno poprijemal, ampak živel je, kakor so ljudje norčevaje od njega rekli,

prav po gosposko: hodil je pozno spat, in bi bil gotovo tudi po gosposko vstajal, ko bi ga ne bil njegov oče vsako jutro kmečke navade učil. Bil je sicer lepe rasti in eden nar gorših iz vasi, v obnašanji in govorici pa zurjen, tako da je bil v društvu, če ne priljuden, saj prijeten gost. Ne vem, od kdaj je bilo nasprotno nagnjenje med njim in mojo sestro Mico; le toliko vem, da je bilo tačas visoko stopnjo doseglo, in da je bilo pri moji sestri vse pregovarjanje starišev zastonj, katerim ni bilo všeč, da bi ona, če ravno ne prebogata, se pečala s človekom, ki je z revšino še marsikako slabo lastnost združeno imel.

Med vsimi, kar si nas je dalo od omenjene ciganke vedeževati, se je Blaže nar dalje pri nji mudil, cel pogovor, bi rekel, sta imela; in med tem, ko je vsak vsaj nekoliko tega povedal, kar je zvedil, Blaže ni hotel besedice čerhniti, ampak zamišljen je na vse naganjanje od naše strani odgovarjal, da se bo ob kratkem pokazalo, če ima baba prav, ali ne.

Kmaló družinjo zapustim; domú gredé, sem vidil Blažeta, ki je zamišljen in počasi po bregu proti vasi stopal, med tem ko so drugi igrati začeli, in so še le proti mraku, ko je bilo čas, živino opravljati, log zapustili in se vsak domu podali.

II.

Mrak se je jel razprostirati čez vas in dim se dvigati nad vsako streho. Ni se družega slišalo, kot ropot šterne, ki skorej pol vasi s potrebno vodo preskerbuje, mukanje govedi, ki počasi dohaja nazaj v svoje hleve; in kmalo iz bližnjega zvonika jasni zvon „Zdrava Marija“ zapoje. Jaz, ki nisem imel nobenega opravila, se na vertu, kakor sem imel navado o prijetnih večerih, znak vležem, roki pod glavo denem in nebeške zvezde gledam. Čez eno nar lepših, ki je ravno nad mano blisketala, pa se prikrade temnosiva megla ter se ne gane z mesta, kakor da bi se bili tudi vetrovi že vsi domú podali. Pod milim nebom človeka obhajajo tako čudne misli, ko pregleduje te jasne luči, ki z vednomilim svitom na nas gledajo; ne more se ubraniti, da bi jih ne deval v zvezo z lastnimi čuti. Take čudne, neomejene misli mi blodijo po glavi, ko me prijazen ogovor prebudi iz neumnih sanj, in se mlinarjev sin, Janez, usede na travo k meni na stran. Komej dve leti starši od mene, mi je bil vselej ljub tovarš, in me je posebno s svojo radovednostjo razveseloval, in večkrat mi je postavil vprašanje, na katero mu iz vsih knjig, kar sem jih prebral, nisem vedel kaj odgovoriti. Pa sva bila tudi o vakancah skorej vsak dan vkup, pogosto me je še celo na mervi po noči obiskoval, kjer sva včasih skorej celo noč prežlobudrala. Pri tacih priložnostih ni nikoli pozabil mi prinesiti poln slamniki izverstnih sliv, katerih so pri mlinarji vsako leto obilo imeli, in od katerih je vedil, da meni posebno dopadajo. Le to sem zapazil, da mu ni bilo ljubo, ako sem pred njim opomnil svoje

sestre ali Gregorčevega Blažeta; takrat je vselej tih postal, je jel pred-se stermeti in me je včasih zviškama zapustil. Kakor bi se bila torej pogovorila, sva se oba varovala, govoricu na nju napeljati.

„Kaj pa si tako zamišljen, da bi skorej rekel, da si zdihoval?“ me vpraša, ko se mi približuje.

„Sam ne vem, kaj da sem mislil, le toliko vem, da od zvezd nekaj.“

„Ali so res nekteri ljudje, ki iz zvezd spoznajo prihodnost?“

„So taki, ki mislijo, da je to mogoče, pa smo tudi taki, ki vemo, da je to prazna vera.“

„Pa če ima vsak človek svojo zvezdo?“

„Tam-le gori na nebu ne, tù-le notri v sercu jo ima: imenuj jo pamet, ali čut, ali kakor hočeš; ta ima več zapovedovati čez tvoje djanja, kakor pa ti merzli svetovi tù gori.“

„To je čudno, da več ko se kdo nauči, manj verjame. Jaz sem pa ravno sinoč gledal na nebo, ravno tukaj-le gori, kjer se zdaj ena megla plazi, in sem si mislil, če bi bila morebiti ta-le zvezda moja; pa skorej v tistem trenutku jo je pokrnil oblak, od katerega sam ne vem, odkod da se je privlekel, ker nebo je bilo popred popolnoma jasno. Meni se je to zdelo slabo znamenje, in nič ne bo čudnega zame, če se mi kaj pripeti.“

„Pojdi, pojdi, jaz sem ravno kar, pred ko ne, ravno tisto zvezdo gledal in sam že ne vem, na koga sem zraven mislil, ko se je tudi megla čez njo prikradla; tedaj bo naju oba kaj zadelo po tvojem?“

„Kakor da bi bilo to nemogoče. Nesreča ima sto rok, moj dragi.“

Še sem mu hotel nekaj zavrniti, vender pri ti priči zaslšiva upitje iz hiše. Očeta sem vidil komej dve minuti popred po koncu hiše domu iti, in ker sem zdaj njih jezni glas dobro razložil, sem bil radoveden, kaj da kreg vzrokuje. Z Janezom oba ob enem poskočiva po koncu, pa tudi oba naenkrat zaderživa korake, ko iz veže bolj priteče, kot pride, Blaže, oče pa za njim z vzdignjeno pestjo, kakor da bi ga hotli še udariti, ki je v ti priči konec hrama zginel. Janez to viditi se zasuče na peti, in z zamolklim „lahko noč“ hitro odide, preden mu morem jaz, ki začuden za njim pogledam, kaj odgovoriti. Zdaj mi je bilo pač jasno, kaj da je vzrokovalo očetovo togoto, in ko stopim počasi v vežo, zaluskne ravno sestra, vsa objokana, vrata za saboj in smukne v izbico, ki je k hiši tako prizidana stala, da ste končni okni gledale na nasprotni strani po vasi. Mati so na oglišče naslonjeni žalostni stali; pomignejo mi in mi s tihim glasom rekó: „Nikar ne hodi v hišo, oče so močno jezni.“ Komej to izrekó, se izbine vrata odpró, Mica pečo v rokah stopi vunkej in z besedami: „Mati, jaz grem k teti v M.“ zgine iz veže. Jaz sam ne vem iz katerega namena hočem iti za njo, vender mati me prideržé rekoč: Pusti jo, naj gre; ravno prav, da očetu za en dan ali dva pride spred oči, s tim jih bo nar bolj

potolažila. Oče so še vedno terdo korakali po hiši, in marsikako jezno besedo sva še ujela z materjo, ki sva oba tiho stala pred pečjo.

„Mati,“ rečem jaz čez nekoliko časa, ter užigam drobno šibico in z njo po ognji berskam, „mati, Mice nocoj tako ne bo nazaj; grem pa jaz na njeno posteljo, namesti na mervo.“

„Le, za moj del, če se ti ljubi,“ mi odgovoré.

In res koj po večerji, ki smo jo z nekako tesnobo končali, ker oče so se še vedno jezno držali, in ne jaz, ne mati, si nisva upala čerhniti, se spravim v omenjeno izbico, kjer je sestra spavala. Ko ležem, kmalo zaspim, in ne vem, kako dolgo sem spal, kar me terkanje na mrežo zbudi, in nekoga slišim klicati: „Micika! Micika!“ Poklekнем na posteljo in napenjam oči, da bi ga spoznal, kdo kliče; pa skozi gosto mrežo ni drugega razločiti, kakor črna podoba, ker mesca ni bilo in še zvezde, ki so zvečer še tako vesele blisketale, so se vse za temne oblake poskrile. Po glasu mi pa tudi ni bilo moč spoznati, ker je tako zamolklo govoril, da še vsih njegovih besedi nisem razumel. Med tem ko on iz mojega gibanja toliko lahko presodi, da ga Mica, kakor je on mislil, posluša, zaslišim po vasi doli glas cele družinje fantov. Med smehom in govorenjem pa se je vender, kakor se mi je dozdevalo, od drugod, dobro razločila znana pesem:

Odrin' odrin' od kraja preč,

Ne boš me vid'la nikdar več!

To je bil Janezov glas, rečem sam pri sebi začuden, ker ves čas sem sodil ali vsaj želel, da bi bil on pod oknom, in sem se že veselil, da ga bom dražil s to zmoto, ko pervikrat spet nanj naletim. Moj vas-vavec mora kdo drug biti, si mislim.

„Kaj pa je?“ spregovorim tako natihoma, kot le mogoče.

„Zakaj pa nisi hotla slišati, ker že tako dolgo kličem?“ mi odgovori neznan glas.

„Zato, ker nocoj hlače nosim, mu zavernem tako razumno, da svojo zmoto naenkrat spozna, in meni in njemu glasen smeh uide.“

„Ali imaš terdno bučo?“ ze zadere nekdo za njim in ravno v tem hipu votlo zapoje poleno in odleti na zid, da me strah prešine, ker glas tudi se mi je zdelo, da sem poznal.

„Joj, moja glava!“ zastoka pod oknom, in po sluhu soditi, se je po zidu spotekel in se zgrudil.

„Zvunej postane hrum, kakor bi jih deset naenkrat govorilo, po cesti pa peketajo stopinje enega, ki teče. Jaz skočim po koncu, se hitro napravim, in ko iz izbe stopim, pridejo ravno oče iz hrama, prižgano lešerbo v rokah in hosi, ter jezno obirajo nerodneže, katerih nobeden jih ne sliši.“

„Oče, rečem jaz, eden je ranjen,“ in s temi besedami grem, da bi vežine vrata odperl.

„Ne odpiraj mi vrat! mi ukazujejo, naj ga nesó, kamor ga hočejo; pri nas ne bo umiral.“

„Župan, odprite! za božjo voljo, tak odprite!“ kliče naenkrat več glasov zvine, in ob vrata butajo peté.

„Ječo bi vam odperl, ne pa hiše!“ se jezé oče in se obernejo, kot da bi hotli nazaj v hram.

„Pa vender, oče, kaj pa hočejo početi z ranjencom pod milim nebom?“ pravim jaz in hočem odpreti.

Vrata začnejo bobneti, da sem djal, razletele se bodo; in skor nehoté odrinem zapah. Dva deržita ranjenega, vsak na eno stran pod pasho, in ga popolnoma nosita, ker nogi mu kot mertvi mahate in mu kar nič ne služite. Tropa fantov se molcé rine skozi vrata. Ko bleda svitloba luči pade na obraz ranjenega, nehoté izustim: Gregorčev Blaže! Pervi občutek, ki me preleže, je bil strah, da bom občutil očetovo jezo, ker sem zoper njih voljo odperl; vender zmotil sem se. Morebiti jih je to pomirilo, da je bil ravno on ranjen, kateremu so, če so sicer komu, kaj tacega nar bolj privošili. Nekako mirni gredó naprej v hišo, denejo lešerbo na mizo, pristavijo stol h klopi ter posteljejo tako dobro, kakor se da v hitrosti, vender ves čas kar besedice ne zinejo. Blaže je bil nezaveden, glava mu je zlezla na persi, rudeča kri mu je curela po obrazu in se je v dolgih pasah poznavala na belem rokavu. Dolga versta s kervjo napojenih in sprijetih las zadej nad desnim ušesom je zaznamovala kraj, kamor mu je poleno priletelo. Ko ga položé na posteljo, mu oče, kakor znajo in vejo, speró rano in obvežejo; ljudje pa, kar jih je privrelo v hišo, bilo jih je kakšnih osem vaških fantov, se začno za verstjo muzati iz hiše, in kmalo sva z očetom sama pri ranjencu. Počasi zdaj odpre oči in stermsko pogleda po hiši, kakor bi koga iskal, potegne z roko po čelu in zopet zameži. Oče sí pristavi stol k njegovemu zglavju, jaz pa sedem na vogel mize in glavo podprem. Za verstjo sta se spodbijala v moji glavi spomin na Blažetovo obnašanje na logu, in misel, kako po čudnem naključji oče, ki so ga zvečer s tako jezo iz hiše spodili, zdaj po noči v ravno ti hiši pri njegovem zglavju čujejo. Treslo me je, če sem se ozerl na ležečega, ki je, oči zaperte, roke na persih sklenjene, tako enakomerno dihal, kakor bi spal, in se je le včasih zganil, kakor da bi ga bolečine stresle, ter če sem pomislil, kdo bi vtegnil biti, ki mu je rano zavdal. Na prvi pogled namreč sem se prestrašil, ko med pričujočimi fanti mlinarjevega nisem zapazil; in nisem mogel se ubraniti, da bi ga ne dolžil. Pri tem me je še težilo, da sem bil jaz, če ravno ponevedoma, nekoliko nesreče kriv, ker ravno smeh, katerega sem bil jaz vzrok, se mi je zmiraj dozdevalo, da je ranivca k taki hitri jezi zapeljal. Nikoli se mi še ni noč tako dolga zdela. Take tesnobe bi ne bil občutil, naj bi bil še na tako strašnem kraju, ko tù, ker se je med dihanjem ranjenca le terkanje stare ure slišalo, in ker je berleča luč le slabo razsvetlovala prizor. Še le ko ura zopet zderči in s počasnimi udarki štiri odbije, z bližnjega zvonika pa dan zazvoni, se pri sercu nekaj olajšanega čutim, in z veseljem pozdravim perve

žarke belega dneva, ki so jeli zatemnovati temnorudečo svitlobo lešerbe. Semter-tje se je zaslišalo škripanje kakšnih zgodnih vrat, ki so se odperale, ali pa kak posamezen voz, ki je ropotal po kamniti poti na poljsko delo.

Blažeta so zgodaj že prenesli v domačo hišo. Kmalo potem je derdral voz njegovega očeta memo naše hiše. Ni bilo še poldne, bil je že mož z vozom nazaj, vendar ne sam. V precej trebušnem gospodu, ki je sedel Gregorcju na desno stran, spoznam kranjskega zdravnika; pri zatemneli, berkasti podobi na njegovi levi strani pa mi je zakrivljena sablja tudi na prvi videz resni poklic naznanovala. Verh klanca voz ostane, berič z njega skoči in koraka naravnost proti mlinu. Ni bilo več dvomiti, kaj to pomeni. Sedem na voglu hrama na kamen in čakam, pa ne dolgo, ker kmalo se prikaže zopet resna podoba, kake tri korake pred njo pa Janez, roké križem zvezani, z belim slamnikom in ukajeno obleko, kakor sem ga vsak dan v mlinu vidil. Žalostno se nasmejí in mi z glavo pokima; zdelo se mi je, da ima solze v očeh, vender slamník je pregloboko nanje zlezal, da bi bil mogel vanje viditi. Z Bogom! rečem, z roko pomignem in pobegnem; skorej milo se mi je naredilo.

Vesel sem bil, da so šle vakance h koncu, ker zadnja dva dneva sta mi jih tako priskutila, da mi kar več obstati ni bilo domá. Kaj bi me bilo tudi vtegnilo nazaj deržati? Življenje v domači hiši je bilo tako nekakšno tesno postalo; s sestro, ki je zopet domú prišla, oče celi dan kar besedice niso spregovorili; mati pa, če sva bila sama, so večidel jokali in tožili. Janeza ni bilo nazaj, iz Kranja naravnost v Ljubljano so ga peljali, poterjen je bil, in še tisti teden je marširal proti Nemškemu gradu. Za Blažeta smertne nevarnosti ni bilo, zdravnik je terdil, da bo v nekterih tednih popolnoma okreval; sestra moja je vender vedno objokane oči nosila. Ko zadnji dan na voz sedem, in se od nje in od matere poslovim, ne morem reči, kak neprijeten občutek me presune, ko komej deset korakov od nas znana ciganka memo vihrá in ko satanski smeh na njenem obrazu zapazim. Bog nas varuj pred tim vidnim duhom, si mislim sam pri sebi; oče pa osmuknejo konja, in proti beli Ljubljani jo derdrava.

(Konec sledi.)

Stare pesmi.

(Zložil T. Š.)

I.

Na južne goré.

Kader pogledam na južne goré —
Spenjajo sterme k nebesom verhove,
Močne deželi za brambo gradove —
Serce hitrejše mi biti začne:

Na južne goré!

Kader vam zarja oblija glavé —
Ravno ko gledal v cveteče bi lice
Mlade planinke, nedolžne device —
Želja goreča mi vname sercé:

Na južne goré!

Kader vam mraki temnijo kopé —
Zvezdice so že nad vami se vnele,
Kó na oltarju bi sveče gorele —
K vam še poslednič okó se ozré:
Na južne goré!

II.

Skalnate persi, mehko sercé,
Lahko po širnem svetu se gre,
Kamor le pride, ljubi ga vse.

Njemu odpre se blago uhó,
Njemu prijazno miga okó,
Zemlja njegova nja je nebo.

III.

● **pustu.**

Vozovi k veselicam
Po ulicah derčijo,
Mladost je na plesišču
In starci sladko spijo.

Le pesnik v merzlej izbi
'Z očes si solze briše,
In išče si popirja,
Da pesmico zapiše.

Številne znamenja in sostave.

(Konec.)

Hočem zdaj še nekaj povedati o dekadiškeji sostavi, kje je doma in kako se ji je godilo in tudi malo o drugih sostavah. Navajeni smo, številke, ktere zdaj rabimo, imenovati arabske, ker smo jih prejeli od Arabov. Vender Arabljani niso dekadiške sostave izmislili, ampak, kakor mi od njih, so oni dobili od Indov. Prav za prav bi imeli naše številke imenovati indiške; Indom gre čast, ki jo dajemo Arabom. Pa saj smo se tudi navadili, Amerike ne imenovati po Kolumbu, ki jo je našel, ampak po tistem, ki jo nam je prvi popisal. Da je od nas zdaj rabljena številna sostava indiška, kažejo mnoge priče iz tistih časov, ko se je ta sostava jela razširati po Evropi. Take priče so (Montucla Histoire des mathématiques P. II. l. I.): V raznih bibliotekah nahajajo se rokopisi arabski o aritmetiki, ki nosijo naslove: „Kako po indiški rajtati“ „O indiškem številoslovju“. Številke, ki se rabijo v teh rokopisih, so našim močno podobne in rabijo se tako, kakor jih rabimo mi. Alsefadi, razlagaje arabsko pesem Tograjevo, pravi, da se morejo Indi ponašati s tremi rečmi: z bukvami Golajla ve dama, v katerih so basni Ežopovim podobne, ž njih številoslovjem in s šah-igro. Drug arabski pisavec Aben Ragel iz trinajstega stoletja pravi v predgovoru k svojemu spisu o zvezdoznanstvu, da so to sorto številkk in rajtanja izmislili modrijani indiški. Take priče ne dajo več dvomiti, ali je dekadiška sostava arabska ali indiška; zakaj Arabi bi gotovo ne okradli sami sebe častipolne iznajdbe, ako bi je bili izmislili oni.

Pa ne samo arabskih, tudi drugih prič še imamo. Planud menih je spisal v trinajstem stoletju delo, ktero ima naslov: logistike indike

ali psephophoria kata Indus to je: številoslovje indiško ali rajtanje po navadi Indov. Sostava, katero razlaga Planud, je vsa tista, kakoršna je današnja in njegove številke enake tistim, ktere rabi Alsefadi. Razlagaje številke, pravi Planud še posebno: te devetere znamenja so indiške. Imajo pa Indi, pravi dalje, še deseto znamenje, imenovano tziphra, ki ga pišejo s pismenko omikron to je z $\circ$, in ki ne pomenja pri njih ničesar. Iz tega se vidi, da je beseda cifra prej samo pomenila ničko in čudno je, da je nička dala pozneje ime vsem številkam v mnogih jezikih (chiffre, Ziffer).

V vseh starejših spisih aritmetičskih se imenujejo naše številke indiške in še le pozneje so dobile ime arabskih, pozneje, ko so se arabske bukve v latinskih prestavah razširjale po šolah tadašnjih, pozneje, ko so jeli učeni celo svoje znanje zajemati iz arabskih spisov. Še pozneje pa, ko so učeni začeli segati v izvire starih klasiških pisavcov, so se navzeli tolikega spoštovanja do njih, da so vse lepe in umne reči pripisovali Grekom in Rimljanom, o tem času je indiška številna sostava postala gerška. Med mnogimi praznimi dokazi za svoje mnenje so imeli Grekoljubi tudi enega imenitnejšega, nahaja se v geometrii Boethia Rimljana, ki je živel šestega stoletja. On pravi, da so modrijani Pythagorejci izmislili za števila posebnih znamenj in skuša razjasniti, kako je treba te znamenja rabiti. Ne gre mu to prav od rok, toliko se pa vender iz vsega spozna, da meni tisto številno sostavo, ktere se služimo mi. Po tem takem bi bili tudi že Greki poznali našo pisavo; ker se pa ne da misliti, da bi jo bili Indi, ki se tako terdno držijo svojih navad, prevzeli od Grekov, bi saj reči morali to, da so jo Indi in Greki izmislili vsak narod za se. Pa tudi to ni dosti verjetno. Vsi rokopisi Boethovega dela so mladi, veči del pohajajo iz dvanajstega stoletja, v katerem je bila indiška sostava že znana po južnej Evropi. Lahko da je kdo poznejših prepisavcov omenjenega dela one besede pristavil kar iz svoje glave. Pa verjetniše je, da so o času Boethia indiške številke že bile prišle po izhodnih narodih, posebno Arabih, v malo Azijo in tako tudi do Grekov, ki so kupčevali s timi narodi. Da so tedaj tudi bile znane na spodnjem Laškem, kjer je cvetela kupčija in kjer so bili tudi razširjeni Pythagorejci, je lahko misliti in po tem se da tudi razložiti pomen Boethovih besed. Stari Greki so bili prebistrega uma, da bi ne bili prejeli te pisave, ki je toliko bolj verstna in ročna od njihove, ki bi jim bila prinesla toliko koristi pri znanstvenih poskušnjah in delih. Da se pa o času Boethovem ni razširila hitreje, vzrok temu je umiranje helenskih misel in trudov in umiranje helenskega duha za tistih železnih časov.

Številke tedaj in številna pisava, ktere mi zdaj rabimo, so se rodile v Indii in premišljevanja je vredno, da je Indija, zibel naj izobraženejših jezikov, bila tudi zibel naj umniše številne sostave, da se je vstvarila ta sostava po tistem zakonu, po katerem se ravna zazna-

movanje števil v jezikn. Od Indov so prevzeli to sestavo drugi izhodni narodi, Arabi pa so jo nesli v Evropo. Ali jih je prinesel učeni Arabec Rihan Muhamed ebn Ahmet Albiruni, ki je živel več časa v Indii, ali so jih prinesli kupci do Arabov, tega zdaj razložiti ni mogoče, toliko je pa gotovo, da smo mi jih dobili od Arabov. Pa vsaka nova reč koraka počasi med ljudi, tako tudi indiška sestava. Pervi, ki se je nje bil naučil od Arabov in se trudil, jo razširiti, je bil prej ko ne učeni Gerbert, pozneje (999) papež Silvester II. O njem pravi Vilhelm z Malmesbury, ki je živel pol drugega stoletja po Gerbertu, da je prvi učil pisati številke, ktere je prejel od Saracenov in ktere učeni številjarji sami komaj umejo. Med učenimi se je indiška sestava naj bolj razširila po tem, da so bili primorani arabske spise, posebno zvezdoslovske dela prepisovati in se tako soznaniti z novimi številkami in z novim rajtanjem. Pa le malo so bile znane pred trinajstim stoletjem, odslej pa so zmirom bolj navadne prihajale; beremo jih v javnih napisih iz štirinajstega, v listinah iz petnajstega stoletja.

Zdaj bi nobenemu več ne prišlo na misel, rajtati z drugimi številkami, kakor z arabskimi ali indiškimi. Kdor hoče prav spoznati prednosti indiške sestave, naj poskusi enkrat le kratko rajtingo z rimskimi številkami; vidil bode, kako težko ta reč gre, kako malo pomagajo pisane števila, da je treba vse v glavi prerajtati, prej ko je moč konec zapisati. Umen je bil gotovo tisti, ki je izmislil to sestavo, kdo je bil in kdaj je bil, tega ne vemo. Nas pa, ki smo navajeni, vsako umno misel preobračati na vse kraje in preiskavati, zakaj da se je rodila in kaj je pomagalo pri porodu, nas mika tudi tukaj malo kaj zvedeti o teh stvarih in znabiti da se mi bode dalo pokazati, da stoji tudi ta umna sestava v nekej zvezi z onimi, ki sem jih razložil v začetku tega spisa.

Silvestre de Sacy je našel v nekej pariškej biblioteki star rokopis, v katerem se števila podobno pišejo, kakor po indiški sestavi, razložek je samo ta, da se stopnja, na kateri številka stoji, še posebno zaznamuje s pikami, ki se stavijo nad številko. Piše se postavim pet in dvajset z znamenjem 2·5, dve sto in pet in dvajset z znamenjem 2·2·5. Številka brez pike stoji tedaj na pervej, številka s piko na drugej, številka z dvema pikama na tretjej stopnji i. t. d. Kakor sem zgorej rekel, potrebujemo ničke samo za to, da zaznamujemo ž njo tiste stopnje, na katerih nobene številke ne stoji. Po tej pisavi se pa stopnje že s pikami zaznamujejo, ničke tedaj ni treba. Piše se postavim dvajset z znamenjem 2, dve sto in tri z znamenjem 2·3. V drugem rokopisu, ki se je tudi v Parizu našel, razlaga Neophyt menih številke indiške in zaznamuje stopnje ravno tako, kakor so zaznamovane v prejšnjem arabskem rokopisu. Na mesto pik stavlja samo ničke, ki jih tzyphra imenuje. (Tzyphra est et vocatus id, quod cuivis litterae inde a decade et insequentibus numeris quasi omikron inscribitur). Neophyt piše dvajset z znamenjem 2⁰, štiri in dvajset z 2⁰⁴,

pet sto z 5⁰⁰. Iz tega se vidi, da je dekadiška sostava se rodila iz ene tistih pisav, ki sem jih štel v drugi razred, iz ene tistih pisav, v katerih eno znamenje dobiva razne pomene s tem, da se mu pridajo druge znamenja, v prvem omenjenih rokopisov pike, v drugem ničke. Še le pozneje se je okrajšalo pisanje, da so izpuščali pike ali ničke, pisali pa številke po tem določenem redu, po katerem jih tudi mi zdaj pišemo. Potrebovali so pike ali ničke samo za izpolnovanje praznih stopinj, tako je Alsefadi sto in tri pisal 1. 3, mi pa pišemo 103. Ali so že Indi izmislili to okrajšanje, ali še le Arabi, ali so Indi deloma po starej navadi, deloma po okrajšanem načinu pisali, in da so znabiti obe pisavi od Indov dobili, eni to, drugi Arabi pa uno, tega ne vem povedati. Tistega, ki premišluje o početkih in o rasti človeške omike, gotovo že veseli, ako le najde kako zvezo med umnejšimi in prostejšimi prikazki človeškega duha.

Hočem zdaj še malo besedic pregovoriti o nekterih drugih številnih sostavah, ki so podobne dekadiškej. Vse so se rodile iz dekadiške, in razločujejo se od nje, kakor že vemo, samo po sostavnem številu. Vemo tudi od vsake, kdo da jo je bil izmislil. Diadiško je prvi sostavil Caramuel, škof na Neapolitanskem, in izdal jo je leta 1670. Zložil je on tudi še druge sostave, ki imajo tri, štiri, do deset, dvanajst in šestdeset za sostavno število. Pozneje je Leibnitz začel z diadiško sostavo se pečati, ki mu je posebno dopadala zavoljo tega, ker je v nji našel podobo stvaritve sveta iz ničesar. (Omnibus ex nihilo ducendis sufficit unum.) Kakor je mogoče po diadiški z enojko in ničko vse števila pisati, je tudi mogoče, da postanejo iz enega Boga in iz ničesar vse reči. Tako se mu je prikupila ta misel, da je sklenil, to reč v Kino poslati; menil je, da mora ta podoba božje stvaritve prepričati kinežkega cesarja, kako lepa in umna da je keršanska vera. Kinezi sicer tega niso se tako razveselili, kakor je Leibnitz bil mislil, nekaj pa je vendar koristila ta reč. Bouvet je našel v tej sostavi ključ k razjasnjenju starih kinežkih spisov, v katerih so bile števila pisane s samimi črtami, od katerih so bile nekatere pa presekane. Cele so bile enojke, presekane so bile ničke. Kinezi pravijo, da je to pisavo izmislil cesar Fohi, ki je vtemeljil kinežko državo in kinežko učenost. Ako bi bila resnica, da je Fohi živel pred nekaj štiri tisuč letmi in da je on izmislil to pisavo, bi dekadiška sostava bila močno stara. Vidi se pa iz tega, da so Kinezi tudi na tem polju bili že verstni za časov, o katerih so se po nasih dobravah klatili Bog ve kakšni divjaki.

Iz drugih sostav se je samo tetradiška in dodekadiška posebno obdelovala. O pervej je spisal Erhard Weigel v drugej polovici sedemnajstega stoletja več bukev, za drugo se je posebno trudil Werneburg. Bil je tako nadušen za njo, da je hotel od vsakega poštenega moža in od vsake umne vlade, naj se poganja za njo, naj si prizadeva jo razširjati. Ker je v dodekadiškej pisavi treba dvanajst

številka, je skoval še dve znamenji za deset in enajst; pa še mu ni bilo dosti, začel je tudi jezik prenařejati, da bi ne bilo več treba šteti do desetih in višje števila sestavljati iz desetice in nižjih, ampak da bi v vsem stopila dvanajstica na mesto desetice. Bila bi zares dodekadiška sestava mnogo bolj ročna od dekadiške, kakor je dvanajstica prijetna od desetice, zakaj dvanajstica se da v več celih kosov razdeliti, namreč v dve šestici, v tri četverice, v štiri trojice in v šest dvojic, desetica pa samo v dve petici. Za voljo tega se tudi v navadnem življenju pogostoma rabi dvanajstica, črevelj ima dvanajst palcov, dan in noč po dvanajst ur i. t. d. Zdaj pa zavoljo teh prednosti vriniti ljudem dodekadiško sestavo, brezumno bi bilo delo in tudi brez uspeha, zakaj dekadiška sestava je posvečena po nje soglasju z jezikom, ki se ni napravil po postavah danih od tega ali unega, ki se je napravil po postavah, ki jih je dajalo bitje človeškega duha v zvezi njegovej s telesom. Narava se ne da vkrotiti ne z mečem, ne z besedo. Nismo mi nad njo, ni ona pod nami, skupaj smo. Mi ne moremo njenih postav podirati, ker jih jej nismo mi dali, ona ne iz naših glav izbrsati nadčutnih zapopadkov, ker jih nimamo od nje.

Bčele in njih kraljestvo. *)

△ Mračí se. Zadnji žarki rumenega solnca se blešče iz za gore, in se vpirajo v lep bčelnjak na zelenem vertu, ki je poln koščate trave in dišečih cvetic. Bčele ne letajo in ne nosijo več. Vse so v bčelnjaku, kakor vsak večer. Ali nenavaden šum in hrup se sliši nocoj iz panja. Tudi po noči so bučale, da še nikdar tako. — To je bilo mesca vélikega travna.

Drugo jutro za belega dne vstane skerbni bčelar in hiti k svojim bčelicam gledat. — Solnce že sije; toplo je; dan je lep; ali bčele ne letajo tako močno, kakor po navadi; prav po malem ferkajo iz panja in v panj. Zunaj pred luknjo visé pa stare bčele kakor kite. — Prevroče jim je v panju, v katerem je zdaj velika vročina. (30 R°). — V panju pa šumi in bobni, da je strah. Kaj jim je? Kaj se godi v njihovem kraljestvu? To je znamenje, da bodo skoro rojile. —

V bčelnem kraljestvu je od nekdaj taka navada, da ne sme kraljevati (h krati) več kot ena kraljica. Ako se jih nabere več, preganjajo in koljejo se, dokler močnejša slabejših ne prežene ali ne pokolje, da kraljuje po tem sama. Da se ne bi primerilo kaj takega, da bi umorila stara kraljica mlado naslednico t. j. matica ali „mačica“ lastno svojo hčerko, zato je v tem kraljestvu modra naprava, da se séli stara kraljica iz starega kraljestva v novo, to je, da roji štiri ali pet

*) Nekteri Slovenci pravijo „bčela“ (po ušesu: pčela), nekteri pa „čbela“, „čmela“ ali „žbela“. Koren je buk — bučati, iz tega po staroslovenki „b'čela“.

dni poprej, kot izleze prva mlada kraljica iz svoje hišice, iz svoje zibeli.

Ali sam Bog ve, kako se je to pripetilo; njena svetlost, kraljica tega panja, spozabila se je nekako in se mudila v panju dotlej, da je začela prva godna kraljična že pokrov svoje zibeli vertati in predirati, da bi izkobacala.

Ako noče iti stara sama ob sebi, preden pride mlada na dan, izganjajo jo po sili stare bčele, pa tudi te so zdaj zábile to za časa storiti; — ali se je pa mlada kraljica prenašlo zgódila. „Nulla regula sine exceptione“. Ob kratkem: dokler je bila še stara kraljica s svojim ljudstvom v panju, počne ena izmed mladih kraljic prejedati pokrov svoje zibeli, v kateri je bila zaperta, da bi izlezla iz te ječe in stopila na kraljevi sedež. Na naglem oznanja to veselo novico bčela bčeli s svojim bernečim perotnim „telegrafom“. Ko bi trenil, zve to vse ljudstvo po vsem tem ženskem kraljestvu. Na vrat na nos hiti mati proti hišici, od ktere bernenje izhaja. Hoče li si milo prvo dete na persi stisniti in poljubiti? Kaj pak! Umorila bi ga rada. Častilakomnost je spremenila pohlevno matico v serdito kačo.

Vsa togotna prilomasti in plane nad zibel pervorojene hčerke, ki sili iz nje. Ali bčele (delavke), posebno verstnice mlade kraljice, skočijo pred mater in ji ne dajo dalje. Nekatere maše tačas naglo luknjice, ki jih verta naslednica v pokrov. Strahovito se zaganja jezna mati proti hišici; pa možki jo zaslanjajo in branijo mlade delavke. Še enkrat se zažene stara vsa razdražena in hoče po sili do deteta, da bi ga prebodla z ostrim želom. — To bi opravila zdaj prav lahko, zato ker ima mlada še mehko kožico (mehke oklepe) po životu — ali junaški jo odrinejo spet delavke. Nehotoma odjenja stara; pa ne ve, kaj bi počela. Razkačena dirja po panju — pa le po tleh —, ne maraje za prilizovanje svojih služabnikov (troto), ne za sladko pičo, ki ji jo ponujajo stare delavke. Nikakor si ne da „jeze potolažiti“.*)

Ljudstvo se pogovarja, kako in kaj?

Potem ko se je zménilo, kaj bi bilo v ti stiski storiti, stopi kerdelo mladih delavk pred kraljico. „Svetla kraljica!“ — veli neka zgovorna bčela — glej nas; čast in hvala Bogu, mlade, zdrave, čverste in delavne smo. Verne ti hočemo biti; za panj se pa nočemo tergati. Naj bo mladi kraljici in staršim bčelam, ki se rade ne selijo. Poprej smo se ukvarjale vse vkup, da smo ti ohranile zarod; zdaj naj se pa koljemo zavoljo kraljevega sedeža! Tako neumna — brez zamere svetla kraljica — ni nobena pametna bčela! Pustimo staršim in mlajšim to kraljestvo in kraljevi sedež! Kaj je to memo sesterske kervi, ki bi se prelila v vojski. Presvetla kraljica! glej vreme je lepo; bliža se

*) „Bog potolaži mojo jezo!“ „Bog mi jezo potolaži!“

leto. Vodi nas! Pojdimo si novega selišča, tebi novega kraljestva iskat. — Bog živi svetlo kraljico!“ —

„Bog živi!“ zagermi okoli kraljice. Nekatere delavke (to je da, da Slovenke) so kričale tudi: „živila!“ Naučile so se tako od sosed. Nekatere so pa vekale celó: „živio!“ zato ker niso vedile, da velja to le možkem u. —

Kraljica se izperva obotavlja — menda se sramuje, ker bo vedila hči, da se ji je mati morala umakniti —? Nazadnje pa vendar privoli.

Zdaj se zasliši daleč v panju izmed satovja doneče bučanje. Pa berž vse potihne. — Bčele, ktere se mislijo s staro kraljico preseliti (rojiti), jemljó si zdaj meda za popotnico t. j. napijejo se ga za po poti in zato, da bi imele nekoliko hrane berž v novem kraljestvu in voska za zid novega poslopja. Po tem pa zašumi na naglem prav glasno pri luknji („meževnici“).*) To je očitno znamenje, da bodo rojile zdaj zdaj, posebno zato, ker so potegnile zdaj v panj vse tiste (do malega stare) bčele, ki ne pojdejo s tem rojem. Umaknile so se mlademu ljudstvu (pervemu roju) in zlezle v satovje. Vse mlado godno ljudstvo dere res na vrat na nos iz panja, v celih kepah se prekučovaje iz luknje. Zdaj se prikaže in zleti tudi svetla kraljica. Z glasnim šumom neznano vesele švigajo bčele za njo v zrak in rojé pred ulnjakom okoli nje, da je veselje gledati, kakor da plešejo „kolo“. Ker je pa ljudstvo s kraljico vred meda sito, utruđi in naveliča se berž takega plesanja. Kraljica sede blizo na dervo. Verno ljudstvo za njo in se zbira okoli nje. — Oj čudnega ljudstva, ki visi na veji, kakor velik grozd, kraljica pa sredi njega. Vse se tiščé kraljice zavoljo njenega lepega duha.***) Poslanke (ne poslanci), ki so zasledile že poprej novo selišče v nekem duplu, leté tačas na ogled, je li še vse na svojem mestu.

Pa preden se vernejo, prihití zvití človek, pomete roj v vrečo in mu ponudi drugo lepše prebivališče. Bčelam je ta ponudba po godu. Same rade in vesele zlezejo v novi panj. — Oj, da vedó sirote, kako jih je napeljal samopašni človek, ki ne daruje rad ničesar, ako se ne nadja dobička! Oj, da vedó, kako so prišle njemu ponevedoma v sužnost — kako jih bo kadil s smerdljivim dimom — kako jih bo preganjal in premetal iz panja v panj, kako jim bo podiral satje in hišice, — kako jih bo mamil z žveplom in jim jemal potem med in vosek — kaj pravim, da jih misli morda celó pomoriti, ako jim ne bo imel paše.

Iz starega panja se seli tedaj o prvem roju stara kraljica z mladimi bčelami. Druge, mlajše, s starimi vred ostajajo pa v (starem) panju, ne pak narobe, kakor se bere v nekih novih bukvicah za nemško ljudstvo.

*) „Kr. zhbelaarzhik“ (1836). 20; 19.

**) Oken 3. I. veli, da sede matica na peresce poleg veje, in da skoči v „brado“ ali „grozd“ še le pozneje; pa ni res. — P. is.

Po tem, kar smo že slišali doslej, so tedaj v vsakem panju po stanu troje bčele: kraljica (matica), gospoda pa delavke (navadne bčele.) Po spolu so pa le dvoje: samci pa babice.

Samci (t. j. moškega spola) so trotje; babice so pa matice in vse druge bčele (delavke), samo da so matice godne, delavke pa negodne babice. Dolgo so jo terdili učeni in neučeni možje, da niso delavke nobenega spola; toda pazljivi bčelarji zadnje dobe, ki rabijo tudi drobnogled, pravijo vsi, da so tudi vse delavke — babice kakor matica, toda memo kraljice negodne babice, ki se niso izgodele tako kakor kraljice le zavoljo preslabe piče in zavoljo pretesnih zibeli ali hišic, v katerih so ležale, dokler so bile še majhine, „Kraljice“ in „kmetice“ — matice in delavke — so si bile tedaj mahom po rojstvu do zobca enake, samo da so se gojile delavke v majhinih tesnih kočicah, kraljice pa v prostranih in drugačih, lepših hišicah, v katerih so visele navpik in dobivale neko posebno pičo, dokler so ležali kmetiški — delavski červiči po navadi vsi skerčeni na dnu svoje pretesne zibeli ter dobivali kmetiško hrano. In glejte zavoljo tega so postale — kdo bi mislil! — iz enih červičev ženskega spola kraljice, iz enih pa kmetice brez zaroda, zakaj le matice — le kraljice — ležejo vsa jajca, kolikor jih je. Da je res tako, to se vidi iz tega, ker se spremeni lahko kmetiška hčerka (delavka), ako ni že prestara, v mlado kraljico, kakor bomo slišali pozneje. Rekli smo tudi, da ležejo vsa jajca po navadi le matice. Res je taka: Sloveči bčelar in svetovavec gospodarski Fr. W. Hofman, ki pazi posebno marljivo na bčele, in ogleduje natanko vse, (pa ne le z golimi očmi, ampak tudi z drobnogledom, kar je posebno važno,) — ta učeni mož pravi, da ležejo celó stare delavke jajčica, ako se pitajo s kraljévo pičo. Toda to se godí le ondaj, kedar je panj brez kraljice in brez nove zalege, koja ni še nad tri dni stara. Ali iz zalege tako stare delavke ni drugega kot trotje.

Vse bčele so si spodobne; vse so zagorelo-erjavkastega in kosmatega života; kosmatine so jim sivo-žolte, sem ter tje prav goste; vendar niso vse enake. Delavke so najmanjše, — trotje malo večí, — matice pa največe izmed vseh.

Matica — kraljica — je malo večá in veliko daljša od delavk in je mati vseh drugih bčel. Le ona je rodovitna in naleže (v treh tednih) lahko 60,000 jajčic, tedaj na dan, malo da ne 3000,*) ako ni prestara. Želo ima kakor delavke, pa ga ne rabi kot v boju in v smertni nevarnosti.

Trotje so večí od navadnih bčel, ne tako dolgi pa veliko debelejši od matice in nimajo žela. Oni so samci, vélika gospóda ali

*) Dzierzon (1857: 100), kijih je štel nalašč. Pa jih ne zleže vsak dan toliko; tudi le po 400, po 1000, 2000. O hladnem vremenu ne leže tako obilo kakor o toplem. Jajčica so pa vse enake. (Fr. W. Hofm. Bienz. 1854: 24).

velikaši, ki nič ne delajo, ampak se le kraljici prilizujejo, ter jedó in pijó brez dela to, kar nanosijo sila težko uboge delavke. Vendar ne morejo biti bčele brez njih, drugači bi ne bilo nikakovega zaroda. Nekteri jih štejejo za nepotrebne lenuhe, postopače in požeruhe, zato ker jih pomoré bčele same ob sebi, kedar neha paša in se bojé lakote. Toda premodri stvarnik, ki ni ustvaril ničesar brez potrebe, ni tudi njih.

Vendar po skušnjah slovečega bčelarja Dzierzona ni treba, da bi bilo trovov v vsakem panju posebej; da so le kje blizo v katerem drugem panju ali ulnjaku. Matica se pari ž njimi le pod milim nebom. Pari se pa matica po tretjem dnevu po svojem rojstvu kakih 9 ali 12 dni za vse svoje žive dni.*) Vsi trotje, s kterimi se spari, pomerjó. Gledé na to so tedaj tisti, ki ostanejo živi, nepotrebni požeruhi. —

(Dalje sledi.)

Popotovanje iz Litije do Čateža.

(Dalje.)

Res da smo v veliki zadregi, kar se tiče snovi, ktero naj bi izdelovali. Za igre nam ne manjka drugega nič, kakor zgodovinske podlage, igrališča in jezika. Sam širokopléči kmet brez težave pripoveduje svoje proste misli v prosti besédi, in slovenski dramatik bi le same kmečke značaje lahko obrazil po življenji in po naravi. Kaj ti bo gospóda, ki je vsa poptujčena? Zato pa tudi nimamo lahkega izobraženega pogovora za omikane osébe. Zdelo nam bi se gotovo preomledno, ako bi mlade mestne šogice po slovenskih knjígah, s čašico kave pred sabo, v našem novojeziku čudile se Prešernovim visokomíslim in govorile od slavohrama slavutih Slavjanov; smeh nam bi uhajal, ko bi se gospodičem prilizovale s čisto slovenščino ljubomíle, krasnozorne ali zornokrásne, nežnomlade lepote, kterih makorudéča ustica še ne znajo izrekati čerke: „ž“; bilo bi neverjetno, ako bi vradnik v pisarnici kméta vprašal: kakošne so bile tiste víle? namesti: kako so tiste víle ven vidile? ako bi klicarji po mestnih terghih ne vpili za bobnom: ferlovtpórung! na znanje bo dano i. t. d. Kadar bi te reči pisali drugače, kakor so v resnici, lahko vidi vsak, da bi obraževali čas, kakoršnega ni med nami; ali vse to pa nam bi lahko dajalo krasne zabavljice in šale. Ni mi treba opominjati, da poezija naj bo idealna tudi v jeziku. — Vse ima svoje mejnike. Pevčevo delo mora biti sercalo svojega časa, mora stati na vogelnem kamnu narodskega života; sicer nima veljave, ker je enako poslopju na

*) Fr. W. Hofm, str. 18. (Matica živi po 3 — 5 let.)

pajčino zidanemu. Ko bi gledišče imeli, morda bi se naredile kake vesele igre iz kméckega življenja; pa samih oračev in mlatičev bi se tudi naveličali kmalo. Kotzebue v svoje igre ni jemal kmetov, ampak prápornike, tajnike i. t. d. in vender so mu očitali Nemci: kaj se pa more velicega zgodíti le-téj siromačii? Gotovo pa bi imel Slovenec dosti veselja do gledíšča, ako bi védil, kaj se govori, kaj se počenja. Igrali so pred trémi léti v Laščah učenci kratko burko v domačem jeziku, in vidil sem, kako so prosti ljudje na uho vlekli in kazali, da jim je všeč.

Skoraj da ravno tako malo snoví imamo za román; ali djal bi, da tukaj nam stojé odperte vsáj dve poti. Perva je pobóžno-narodna, po kateri je pisan Svetín; druga bi morda bila nekoliko zasuknjena po izgledu župnika Wakefieldskega — ki je prestavljen užé tudi v ilirsko narečje na čisti podlagi slovenskega življa. Vzeti bi se moral kak veljaven domačin, in k njemu bi se verstile druge menj pomenljive osebe, kakoršnih nam bi ne zmanjkalo tako hitro. Saj vémo vsi, da šaljivi Ribničan obide križem svét; da imajo Gorenci dovolj pravlic od vojaških begunov, ki so se potikali po hribih in šumah; vsa naša dežel pripoveduje še dan danes, kako so nekdej lovili mlade moške, in dajali jih po sili na vojsko. Celó rokavnjáči in deséti bratje so narodna lastnína, akoravno, vzlasti pervih, nihče ni vesel.

Dosti laže bi narejali pcvésti, ki jim velímo novéle. Tu imamo dovolj gradiva, dovolj pravlic, vzlasti iz turških bojev. Takrat so se obnašali Slovenci bolj samostojno, kakor bodi si kadar koli hoče poprej ali pozneje; zato so pa tudi naše nar lepše narodne pesmi iz one dobe. Ali vsa zgodovina tih časov pri nas leží še zdaj v celíni. Déla je dosti, a možá ni, da bi se ga lotil. Morda bi ne bilo odveč, ako se opomni pri tej priložnosti, da mí naj bi povesti ne skládali, kakor imajo navado vse duhovne hrane užé presíti Francozje, pa tudi Nemci za njimi. Junák naj déla in misli; njegovo djanje ga naj znáči. Gotovo ni glavna réč, kako mu je nos urézan, kakovo ruto je dél za vrat; koliko ima lás v berkah; kolikrat se oddahne in odergne čevlje, preden prime za kljuko pri durih. Pervo je značaj in znanje človeškega sercá, in pa, kako se zgodba zaplete in zopet razdrása. Ogíbali naj bi se tudi silo obširnega popisovanja krájev še tako lepih, ako ni potrebno in v pravo mesto postavljeno. Mislil bi, da je vsacemu vmetniku človek perva réč; vse drugo ima le toliko veljave, kolikor je dobí po njem. Pesmi serbskega naroda nas bi naj učile, kakó se popisuje. Moral bi znati vsak slovenski pisatelj izmed vsih narečij naj pervo ali vsáj tudi serbščino.

Čertice iz življenja Šnakšnepskovskega.

V.

Drugo jutro ustanem na vse zgodaj in o pol sedmih sem že pri Šnakšnepskovskem. On je ravno pregledoval kebrolovsko pripravo, ki je na dolgi mizi razpostavljena bila, Boštjan se je pa pri frakeljnu za dolgo pot pokrepčaval. Na mizi zraven Boštjana je pa ležala mastna krača, nekaj klobas in kup dobro zapečenih regelj.

Ko me Šnakšnepskovski zagleda, mi poda roko in me od nog do glave pregleduje. „Kaj, v ti suknji mislite iti v jamo? — Se Vam precej vidi, da še niste veliko po jamah hodili. V ti suknji ne smete iti in da bi se domu preblāčit hodili, ni več časa. — Boštjan! stopi naglo pod streho in prinesi mojo staro suknjo.“

Ko to slišim, me kurja polt spreleti, branim se kar je moč. Nič ne pomaga. Boštjan nejevoljen, da ga pri jedi motimo, gre pod streho in kmalo pricefrā staro suknjo. Šnakšnepskovski mi hitro potegne mojo suknjo s pleč in mi svojo obleče.

Pri ti suknji je bilo težko uganjevati, kakšne barve je bila; skerbi in leta so ji bile že dlako obelile. Šnakšnepskovskov stari oče jo je po svojem stricu podedoval in sam Metuzalem je mende že sukno za njo tkal.

Šnakšnepskovski z rokami ploska in me kmalo od spred, kmalo od zad pogleduje, Boštjan pa, ki je ravno kos klobase v ustih imel, bi se bil kmalo smeha zadavil.

„Tri sto zelenih rogačev! kot nalašč, malo predolga, pa to nič ne de, rokave tudi lahko zavihate, bo že!“

„Gospod! jaz se ne morem ganiti, pustite mi mojo suknjo“ prosim Šnakšnepskovskega.

„Pa bi je bilo vender škoda!“

„Gotovo ne bolj, kot Vaše, in saj jo v jami lahko narobe oblečem.“

„Verjemite mi, da se Vam moja suknja prav dobro podaja, pa če le nočete, siliti Vas ne morem. Zdaj je pa čas, da odrinemo.“

Boštjan, ki je med tem kračo, klobase in reglje v veliko torbo pobasal in čutarco žganjča v mavho vtaknil, stopi zdaj pred Šnakšnepskovskega in ta mu, kot tovornemu živinčetu začne nakladati torbe, vrečice, škatlje lesene in kositarne, steklenice, mreže in še veliko družega orodja, ki ga še zdaj imenovati ne vem. Ubogi Boštjan je že komaj dihal.

Šnakšnepskovski gre zdaj še v svoj kabinet, pa kmalo spet pride z dolgo firnažasto marelo pod pazho.

S Šnakšnepskovskim greva naprej, za nama pa Boštjan pod težo svojega bremena krevsa, in gotovo bi bil na poti obležal, ko bi se ne

bil včasih s kako klobaso ali regljo pokrepčaval in s požirkom žganjča medlih moči življenja oživljal.

Vrabci so že na strelaj dalječ bežali pred nami na bližnje drevesa in nas unisóno pozdravljali z glasnim živživživ. Pa kdo bi strahopezljivim vrabčem ta strah pred Šnakšnepskovskovo podobo za zlo vzel, saj je skorej mene groza bilo zraven njega iti. Ko bi ne vedil, da so strašila za vrabce na polji toliko stare, kot poljedelstvo, bi lahko mislil, da je bil Šnakšnepskovski izgled za vse strašila. Le mislite si dolzega in tenkega moža v ozkih petelinčkovih hlačicah, ki so scer le do kolen segale, pa do petá dolga siva suknja je to ozko napako ljubeznjivo skrivala. Na glavi ima bel slamnik s širocimi krajniki, na nosu zelene očali in pod pazho dolgo firnažasto marelo. Mislite si vse to in Šnakšnepskovski z dušo in telesom, s kervjo in z mesom stoji pred vami.

Brez over pridemo iz mesta, le včasih bi se bil kakí pes rad terdnote Šnakšnepskovskove suknje prepričal, ktereга je pa Šnakšnepskovski, tacih napadov že navajen, vselej s koščekom kruha, ktereга je v ta namen vedno pri sebi nosil, potolažiti vedil.

Ko pridemo do kosarne, reče Šnakšnepskovski: „Počakajte tukaj enmalo, imam nekaj opraviti.“ S temi besedami gre proti gnojšču, ki se za kosarno razprostira; ga z rokami preberskuje, pobira stare cunje in škerpele in jih zvesto v škatlo spravlja. Boštjan je pa med tem svoj deficit na regljah poravnal pri šepasti Lizi, ki svojemu staremu znancu en požirk „grenkega“ še poverh da. Boštjan je bil vojak pri domačem regimentu, štirinajst let in osem tednov je služil zvesto cesarja. Časti ni bil nikoli lakomen, že dvakrat so ga hotli za „frajtarja“ postaviti, pa Boštjan se je branil z vsimi štirimi. „Gospod stotnik“ je vselej odgovoril, „pustite me prostaka, saj komaj sam sebe opravljam, kako bom še na druge pazil. In stotnik ga je uslišal dvakrat, ali tretjikat so ga po vsi sili hotli za frajtarja imeti, zdaj ni pomagala nobena prošnja. To je bilo Boštjanu preveč, odpovedal se je soldaškemu stanu in vzel od njega slovo. Sicer je bil pa vojak od nog do glave, in ko so njegovi tovarši veseli „Soldaško“ prepevali, je on tudi vselej s svojim zamolklim glasom bolj po tihem ž njimi renčal, le pri versticah:

Soldat živi veseli v en dan

Sej cesar da pol hleba in kar je treba,

je z glavo zmajeval, ker Boštjan ni mogel nikoli zapopasti, kako more odraščén možak s pol hlebom zadovoljen biti. Torej se je tudi Boštjan že drugi teden, ko je v ta stan stopil, pri stotniku zoper pol hleba pritožil — in pritožba je pomagala. Boštjan je odselej dobival cel hleb na dan, in nikoli se mu ni staral. Njegovi tovarši so ga imeli celó na sumu, da je on z njih hlebi v bližnji in ljubeznjivi zavezi, kar pa jaz od poštenega Boštjana verjeti ne morem.

Zdaj pride Šnakšnepkovski iz gnojišča in jaz ga poprašam, kaj je imel ondi opraviti. Šnakšnepkovski odpre škatlo, ktera je bila polna smerdljivih cunj in druge gnjusobe in mi reče: „Že več kot dvajset let nabiram gradivo za veliko delo, ktero mislim izdati pod naslovom: Obširni popis živalic, ki se v umazanih cunjah, smerdljivih škerpelih in starih kožuhih zarejajo, njih šege in navade.“

Tacega dela še nima noben narod, in s tem delom si mislim največe zasluge za človeštvo pridobiti, se ve, da jih bo mende še le pozneji rod prav spoznal. Nabral sem teh živalic celo armado in to kosarno gnojišče je dalo naj večji kontingent. Toraj hočem v svojem delu raztrositi njegovo slavo po vsem svetu in v duhu že vidim naravoslovce vseh narodov, kako romajo od vseh vetrov k temu gnojišču. O kosarno gnojišče! jaz ti bom zakrožil visoko pesem, jaz hočem biti tvoj Homér, zraven mojega imena bo slovelo tudi tvoje ime na veke.“

Razni zanimivi pogovori so nam krajšali dolgo pot. Šnakšnepkovski je vedno od Adelopsa in od svoje slave fantaziral, le včasih, ko je kako mušico po zraku ferkati vidil, je obmolčal, je vzel Boštjanu mrežo in kot blisk jo udere za njo. Ker je bil dolzih nog, sta bila z mušico kmalo skupaj, le maloktera mu je ušla. Po kebrih danes ni veliko gledal, ker mu je bil vedno le ljubljencek Adelops pred očmi; tudi bi nas bilo iskanje preveč mudilo, toraj smo šli hitro naprej, le ko smo do kacega frišnega kravjeka prišli, ni mogel Šnakšnepkovski skušnjave premagati, da bi ga ne bil vsaj hitro in bolj poverh preberskal. Da bi bil tebi nič, meni nič memo njega šel, tega mu njegova rahla vest ni pripustila. Boštjan je pa vedno k reglam vas hodil in večkrat jih je prešteval svoje ljube.

Marsiktere je že zmanjkalo!

Zdaj pridemo do vasi, blizo ktere je jama. „Počakajte nekoliko tukaj, reče Šnakšnepkovski, da stopim do Češnovarja, da bo vedil, da smo tukaj in da nam bo kaj jedila pripravil, ko bomo iz jame prišli.“

Boštjan se pri teh besedah ironično nasmehlja in še enkrat prešteje svoje reglje in klobase. Moj želodec se je tudi že oglašal, in jaz bi mu bil nar raji precej postregel, pa sem si mislil, saj v jami ne ostanemo dolgo in Šnakšnepkovski, ki tudi brez vse jedi sterpi, te ne sme osramotiti; ti bo pa pozneje bolj dišalo.

Ravno sem hotel Boštjana uprašati, zakaj se je pri Šnakšnepkovskih besedah smehljaj, pa že ni bilo več časa, ker gospod je prišel že nazaj, in urno se podamo k jami, ki je bila le za strelaj od vasi.

„No! hvala bodi Bogu, zdaj smo tu!“ izdihne Šnakšnepkovski, „Bog nam daj srečo!“

Jaz gledam in se oziram po pečevji, kje je vhod v jamo, pa ga le ne zapazim. Ko Šnakšnepkovski vidi, česar iščem, se mi

nasmeja in mi reče: „Vi iščete vhoda, ali ste mar slepi? ali ne vidite te luknje tukaj?“ in mi pokaže pred nami ozko luknjo, skoz katero bi se komaj lesica splaziti mogla.

„Kaj! to je vhod? To ni mogoče. Človek tu ne more noter.“

„Da je mogoče“ mi zaverne Šnakšnepskovski, Vam hočem kmalo pokazati. Le storite, kar bom jaz storil. Vi greste za mano, in za Vami gre Boštjan.

Boštjan je zdaj svoj tovor odložil in se je deržal, kot bi mu červi iz nosa lezli, in kmalo ozko luknjo, kmalo svoj trebušček pogleduje.

Šnakšnepskovski se pa verže na tla in po vseh štirih se plazi po luknji z nogami naprej, za njim grem jaz, in oba sva, akoravno težavno, srečno prišla v jamo, ki je bila precej skonca toliko visoka, da sva lahko po koncu stala. Ali ubogemu Boštjanu se je huda godila. Revež je bil precej životen in zdaj v ozki cevi stoka in zdihuje, kot bi ga bil na ražen nataknil.

„No Boštjan! le korajžen, le še enmalo se pomakni naprej, bo kmalo bolje.“

„Gospod! jaz ne morem ne naprej, ne nazaj,“ zdihuje Boštjan tako milo, da sem mislil, da se mora terda skala omečiti.

„Kaj, da bi ravno danes ne mogel; saj si že bil enkrat tukaj, korajža velja!“

„Sveta Uršula in enajst tavižent devic, pomagajte!“ zdihne Boštjan, z vso močjo se še enkrat upré in glej! šlo je. Boštjan je živ, le nekoliko zmeršen in opraskan, prišel iz luknje in v roki za sabo potegne mavho z reglami.

„Hvala Bogu! zdaj sem mende to hudo prestal, ali kako bo šlo nazaj?“

„Se ve, da ne moreš noter,“ se krega Šnakšnepskovski, „ker imaš toliko nepotrebni reči seboj, čemu ti je ta mavha?“

„O Gospod! to je naj potrebnije med vsimi rečmi, če bi te mavhe ne bilo, bi jaz ne bil mogel tako dalje priti, že na polpota bi bil obležal.“

„Boštjan! ti se mende nikoli ne boš poboljšal. Pa zdaj smo v jami in z marnami ne bomo časa trčili, čas je drag.“

Narodne pesme jugoslavenske.

I. Isterske.

(Nabral Jak. Volčič.)

Deti pred rajskimi vrati.

Jeno malo ditešce
O polnoči rojeno,
Za polnočju kerščno,
Prija dneva s tega sveta šlo;

Ali se je mučilo,
Prija neg' je v raj došlo.
Kad' je došlo pred vrata od raja,
Pak mu govori vrtar od raja:

„Ček' počekaj ditešce malahno;
 Aj nisi ti raja zaslužilo;
 Ni majkine muke odvernilo;
 Nego hođi v onu černu goru;
 Onde ćeš najt' dva studenca vode,
 Va njih su ti suze materine,
 Va njih ti je muka materina;
 I mi zemi vidro pokovano
 I donesi te hladne vodice,
 Ter ćeš oprati vrata od raja.“
 Kada j' prišlo dete v onu goru,
 V njoj je bilo tri godine daná;
 Da ni moglo najt' te vode hladne;
 Kada se je nazad zavrtilo,
 Našlo j' ono tu vodiciu hladnu,
 Nalilo je vidro pokovano.
 Kad je došlo na vrata od raja,
 I govori vrataru od raja:
 „Odpri mi ti vrata bila raja!“

Al govori vrataru od raja:
 „Ček' počekaj ditešce malahno;
 Nis' mi ti još raja zaslužilo;
 Ni majkine muke odvernilo;
 Nego hođi v onu černu goru;
 Najti ćeš mi kosti razbojničke.
 Al se j' dete jako naplakalo,
 Da je prošlo va tu černu goru;
 V njoj je bilo tri godine daná,
 Da ni našlo kosti razbojničke;
 Kada se je nazad zavrtilo,
 Pobralo je kosti razbojničke,
 Poneslo jih je pred vrata raja.
 I govori vrataru od raja:
 „Ovo su ti kosti razbojničke:
 Odpri mi sad' vrata bila raja!“
 Odpnu mu se vrata bila raja
 Pošlo j' dete, bili raj uživat.

Za otrokom ne valja preveč žalovati.

Isus gre po svetu
 Sa svoj'mi angeli;
 I pride do majke,
 Ka je svoga sinka
 Preveč žalovala.
 Još govori Isus:
 „O božji angeli!
 Hođ'te vi na nebo,
 In doneste doli
 Dete materino,
 Malahna Ivana;
 Neka ona vidi
 Svoje žalovanje.“ —
 Prošli jesu gori
 Tri božji angeli,
 Donesli su doli
 Dete materino,
 Malahna Ivana.
 Kada ga donesli,
 Još Isus govori:
 „Tri božji Angeli!
 Obuc'te Ivana
 V mokru stomajnicu, *)

Dajte mu va ruke
 Sveću poternutu;
 Poneste Ivana
 Mater v postelju;
 Neka majka vidi
 Svoje žalovanje.“ —
 Obukli Ivana
 V mokru stomajnicu,
 Dali mu va ruke
 Sveću poternutu;
 Ponesli Ivana
 K majki na postelju.
 Kada s' majka zbudi,
 Žalostna ostane,
 Kraj sebe Ivana
 Dete opazila;
 Onda se je majka
 Jako prestrašila.
 Još Ivan govori
 Detešce malahno:
 „Oj me mane majko!
 Zač si žalovala,
 Ti si mane, majko,

Iz raja signala.
 Pogledaj ti majko,
 Mokru stomajnicu,
 Ono jesu, majko,
 Tvoje suze gorke,
 Pogledaj ti majko,
 Sveću poternutu,
 Ono ti je, majko!
 Tvoje žalovanje.“ —
 Govorili majki
 Tri božji angeli:
 „Nesmiš ti, o majko!
 Žalovat' Ivana,
 Dalje mesec dana,
 Ni nijedna majka
 Svojega angela,
 Ča ga več žaluje,
 Dalje mesec dana
 To pakal dobuje.“
 Skuda vi hodili
 Da svi zdravi bili!

II. Zagorske.

(Poslal A. Kos.)

4.

Rasti roža, rasti roža,
 Ja te tergat nejdem!
 Došla Mara, dosla Mara,
 Rožice pobrala.

Puna njedra, puna njedra
 Oba dva rukava.
 Kaj buš Mara, kaj buš Mara,
 S tih rožic delala?

*) Srajo.

Bum si plela, bum si plela
Tri vence zelene;
Pervoga bum, pervoga bum
Za se začuvala;
Drugega bum, drugega bum
Svojoj sestri dala;
Trečega bum, trečega bum
Po vodi poslala.

Plavaj venec, plavaj venec
U te bele dvore,
Gde devojka, gde devojka
S perom dvor pometa.
Na devojki, na devojki
Venček se stresuje,
U junaku, u junaku
Serdecce poderhtuje.

Glasnik literarni.

Jugoslavenska bibliografija.

Društvo za povestnico jugoslavensko v Zagrebu bode na svetlo dalo popolno bibliografijo jugoslavensko, ktera bo obsegala vse bukve, kar jih je bilo tiskanih od najstarejših časov do najnovejših v ilirskem, serbskem, bulgarskem in slovenskem jeziku. Imenik ilirskih in serbskih knjig je že dogotovil g. prof. Vinko Pacelj; le bulgarski in slovenski knjigopis se še pogreša. — Kakó imenitno in važno je tako delo za literaturo jugoslavensko sploh in za našo slovensko posebej, je vsakemu znano. Naša dolžnost je torej, sl. društvu hvaležno na pomoč priteči. „Najbolje bi bilo — nam piše g. Kukuljević — kad bi se koj Slovenac latio toga posla te bi sastavio i nam za tisak poslao slovensku bibliografiju.“ Skusil bo podpisani ustreči željam slavnega društva*). Ker je pa pri redkosti naših starejših knjig poedinemu človeku nemogoče, da bi mu bile znane vse dela, se obračam do vseh slov. pisateljev in rodoljubov, da mi blagovoljno naznanujejo (vsaj še tekočega polletja) natanjčne (od čerke do čerke zapisane) naslove vseh njim znanih bukev (ime knjige in pisatelja, leto in mesto, kdaj in kje se je tiskala, ime tiskarjevo in založnikovo, posamezne natise, obliko knjige in število listov ali strani, pri redkejših knjigah tudi kratek zadržaj). Le z združeno močjó se bo dalo srečno dognat: to delo**).

A. Janežič.

Naročilo na „slovník umětníkůh jugoslavenskih“.

Kakor je bilo že poslednjič oznanjeno, je doveršil g. Ivan Kukuljević po dvanajstletnem trudu kaj imenitno in tudi za nas Slovence zelo zanimivo delo pod gori naznanjenim naslovom. V tem slovníku je v abecednem redu popisano življenje vseh umetnikov: graditeljev, kiparjev, slikarjev, risarjev, rezarjev, skladateljev, orglarjev in zvonarjev, ki so se rodili ali živeli v Bulgarii, Serbii, Macedonii, Albanii, Dalmacii, na Hrovaškem, v Slavonii, serbski Vojvodini, Istrii, na Krajnskem, Koroškem, Goriškem in slovenskem Štajerskem. Celo delo bo obseglo 5 — 6 zvezkov s 6 — 8 obrabi v največji osmerki, vsak

*) Ako bi se bil pa že kdo drugi lotil tega dela, naj to berž berž oznaní, da vemo njemu pošiljati prineske za našo bibliografijo.

***) Sl. vredništva slov. časnikov lepó prosimo, da razglasé to povabilo.

zvezek 5—6 tiskanih pol debel; prvi je že prišel na svitlo in obsega na 112 krasno tiskanih stranéh krajše ali obširnše življenjopise blizo 200 umetnikov z dvema podobama.

Da bo mogel g. pisatelj izdati celo delo, s katerim so združeni veliki stroški, mu je treba znati, koliko po priliki se bo dalo spečati iztisov po slavenskem svetu. Povabljujemo torej v njegovem imenu vse Slovence, da tudi oni g. izdatelju z obilnimi naročili pritekó na pomoč in si priskerbé bukve, kakoršnih še nimamo v jugoslavenskem narečju; saj je slog Kukuljevičev lahko umeven vsakemu omikanemu Slovenceu. Kdor se naroči — vsaj še tekočega mesca — za celo delo, ima za prvi in poslednji zvezek 1 gld. popred plačati; naročila prejmlje vredništvo „slov. prijatla“ in „Glasnika“. Po štacunah bo cena posameznih zvezkov precej poskočila. Imena naročnikov se bodo poslednjemu zvezku pridjale. Prosimo, le hitro se oglasite!

Časopisi v českem jeziku. Poleg „Světozora“ izhaja letos 16 českih periodičnih listov. 1. *Blahověst*. Cerkvén list, 10—11 zvezkov na leto. Vrednik V. Štulc. V Pragi IV. 1., veljá po pošti 4 gld. sr. — 2. *Cyryll a Method*. Katolíške novine za cerkev, šolo in dom. L. IX. v Budi. Vrednik A. Radlinsky. Vsak teden po poli, cena 3 gld. — 3. *Hlas*. Časopis cerkvén, X. 1. v Berni, na teden po pol pole. Vrednik Fr. Paimon. Cena 2 gld. — 4. *Moravské Noviny*. Časopis političén, v Berni 2 krat na teden po poli. Vrednik L. Hausmann. Cena 4 gld. 44. kr. — 6. *Pražské Noviny*, časnik političén, vsak dan po poli. Vrednik V. Šesták. Cena 10 gld., z uredskim oglasnikom 14 gld. sr. — 6. *Slovenské Noviny* z beletristično prilogo „Světozor.“ L. IX. na Dunaju, 3 krat na teden, in priloga 2 krat v mescu. Vrednik D. Lichard. Cena 6 gld. — 7. *Časopis musea království Českého*. Leto XXXII. v Pragi. Vrednik V. Nebesky, Štiri zvezki na leto. — 8. *Živa*. Natoroznansk časopis v Pragi VI. 1., štiri zvezki na leto, veljá 3 gld. 36 kr. Vrednika Dr. J. Purkyně in J. Krejčí. — 9. *Památky archeologické a místopisné*. V Pragi, v četertletnih zvezkih. Vrednik K. Vl. Zap. Veljá 3 gd. 36 kr. — 10. *Lumír*. Beletrističén tednik po poldrugi poli v Pragi. Vrednik F. Mikovec. Cena 5 gld. 40 kr. — 11. *Škola a Život* s prilogo „Štěpnice“ v Pragi, 8 zvezkov na leto. Vrednik J. Rezáč. Cena 3 gld. 4 kr. — 12. *Hospodarské Noviny* v Pragi, na teden po poli. Vrednik F. Kodým. Cena 3 gld. — 13. *Posel z Prahy* za mesto in vas, v Pragi. Vrednik V. Belák. 10 zv. na leto. Cena 3 gld. 10 kr. — 14. *Humoristické listy* v Pragi. Vrednika J. Svátek in J. Vilímek. Na leto 10 zvezkov z mnogimi podobami in muzikalnimi prilogami. Cena 3 gld. 40 kr. — 15. *Poutník od Otavy* za ljudstvo v mestu in na kmetih, v Pisku, polpole vsak teden. Vrednik A. Janota. Cena 3 gld. 20 kr. — 16. *Přítel zvířat* na Dunaju, na mesec pol pole. Vrednik Khuen. Cena 1 gld. sr. — Cena poštovna velja povsod za celo leto.

* Učeni g. P. Šafařík je izdal v nemškem jeziku imenitno delo „*Ueber den Ursprung und die Heimat des Glagolitismus*,“ v katerem dokazuje, da je glagolitico izmislil sv. Ciril, in tako imenovano cirilico pa sv. Kliment, biskup Velički, učenec sv. Cirila. Domovina glagolitici je torej po tem delu kneževina Kocelova na blatnem jezeru.

Glasnik iz domačih in tujih krajev.

Na Dunaju. 8. marca. V. J. — Kakó se vreduje in spisuje nemško-slovenski del slovnika velikega, ki bode po dobrotljivosti ljublj. knezoškofa na svitlo prišel, Vam naznanjam, kakor sem obljubil v poslednjem dopisu. — Izdeluje se sedaj pismenka S, ki se bode nek s stotno polo končala; čistih natisnjenih pol je ena čez devetdeset. Celi nemško-slovenski del bode narastel do 120 tiskanih pol in do konca tekočega leta na svitlo prišel, če na nenavadne zadržke ne zadene. Tisk in papir je prav čeden in lep; oblika je velika leksikalna osmerka, za znanje manjša od formata, kakor ga nahajamo v drugem natisu Vukovega serbskega slovnika. Nikar ni naš namen pretresovati dela, ki se nahaja še pod roko spisovateljsko, pa mislim, da se ne zamerim, če oglasim tu nekaj o osnovi in vznotrajnej vravnavi tega gotovo važnega dela.

Večini bravcov Glasnikovih je že znano zdavna, da vreduje omenjeni slovník gosp. Cigale, ministerialni koncipist in vrednik državnega zakonika slovenskega. V tem zares težavnem delu ga podpirajo še nekteri gospodje v Ljubljani. Izviri, iz katerih se zajema za omenjeno delo, so: Vodnikov besednjak v rokopisu, nektre besedne zbirke drugih gospodov, vsi doslej izdani slovenski slovniki in novi in stari izdelki slovenske književnosti. Ali namen slovnika samega, hvaležnost, ki veli, da se postavi visokemu Macenatu vreden spomenik, tirjatve sedajne jezikovede sploh in slavenske posebi, nakladajo leksikografu še drugo dolžnost od mehničnega vredovanja, nakladajo mu dolžnost, da porabi in razredi po zmožnosti popolno blago našega narečja tako, da bode delo v obče tudi znanstvene vrednosti. Ozira se tedaj gospod vrednik pri svojem izdelovanju na vse slavenske narečja, zakaj brez njih bi ostal marsiktere besede pomen nejasen, marsiktera pisava nedoločena, samo sebičnosti spisovateljskej podveržena.

V takih in podobnih namerah se ravna gosp. spisatelj po spisih in preiskavah gosp. prof. Miklošiča v staroslovenščini; po slovnikih jugoslavenskih Mažuraničevem, Vukovem in Šulekovem, kolikor ga je doslej na svitlo prišlo; po českem Šumavkovem; po polskem Mongrovičevem in po Šmidtovem velikem ruskem. Ker je le tedaj mogoče predstavljati misli, ki se hranijo v nemških slovih, v primerjene slovenske besede, kdar se ve pravi in popolni pomen nemške besede, je treba tudi nemškega slovnika, v katerem se nemški zapopadki razlagajo. Zato upotrebuje se nemški slovník Heinsijev. Za nemškimi besedami sledijo navadni nemški izreki in pregovori, ki se predstavljajo v primerjene slovenske, ne po besedi, ampak po duhu in tirjativah jezika samega. Slovenske besede, ki še niso doslój v knjigah navadne, so znamovane s križcem, čeravno bi jih bil že tudi stari Slovenec rabil; potem besede novega brusa ter besede, od katerih se zvedeti ni moglo, da so kje v navadi, tedaj staroslovenske in nektre, ki se nahajajo v drugih narečjih. —

Ali je delo dobro ali slabo, ne bomo sodili; letó je naloga zvedenih mož, mož, ki so pravični, katerih beseda se opira na razloge. Bog nas vari, da bi škernjali in rebali delo težavno, še predenj zagleda beli dan.

Naj še omenimo, predenj končamo svoj dopis, nekaj tudi o izdaji in osnovi drugega slovensko-nemškega dela, ki je za slovensko kniževnost še večje važnosti in imenitnosti. Govori se, da pride v natis, berž ko bode prvi del končan. Gotovo bi bilo le delu v prid, če bi zvedeni možje iz raznih strani svoje misli gledé te reči razodeli.

V Novicah za poskušnjo od gosp. Zalokarja priobčeno gotovo ni imelo drugega namena od tega, da bi zbudilo Slovence k razglasovanju njih misli o tej važnej reči. In čudno se doslej še nikdo ni oglasil. Sliši se in letó spričujejo tudi besede za poskušnjo v Novicah, da bode drugi slovenskonemški del etimologikon „rodovnik“ kerščen, Jarnikovemu po uravnavi podoben. Po takem bodo sledile za besedno korenino vse rastlike zaporedoma; k važnejšim se bodo pridjali primerni izgledi in narodni pregovori. Mnogorazraščene korenine bodo zajemale tedaj neverjetno silo prostora. Poprej da dalej o tem govorimo, prevdarimo vprašanje, katero bi si gotovo vsak spisovatelj takega dela postavil, ali je to zares naj boljša pot, po kateri stopaje bomo spravili na dan delo naj popolnejše, delo prave vrednosti? potem ali bomo po takem zares naj bolje ugodili potrebam slovenske kniževnosti? Komur je vednosti, komur je resnice mar, se bode gotovo tudi prizadeval, končati svoje začeto delo takó, da bode doveršeno ko naj bolj mogoče. Pametnejše ko ravná, večje ko so njegove duševne zmožnosti in njegove prizadeve, boljše se mu bode dalo njegovo delo. — Tu se govori o kniževnem delu, ki se bode po dobrotljivosti visokega moža na dan spravilo; že sama hvaležnost tu nalaga, da bi se lotili dotični možje naj boljših in naj gotovejših posredkov, postaviti vreden spomenik visokemu dobrotniku. Naj bolji učeni jezikoslovci slavenski in drugonarodni so se ogibali take poti, bi rekel zato, ker so bili prepričani, da se delo ne daje sveršiti takó, kakor bi se po znanstvenih tirjatvah sveršiti imelo. Spisovatelju je treba, da stoji na stopnji sedajne indogermanske jezikovede, mora imeti celo slavenščino popolno v svojej oblasti, če hoče, da določi in utverdi besedne korenine tako, kakor od rodovnika po pravici tirjati smemo. Kaj je pomagano, če se pove korenina tam, kjer jo vsak lahko najde. Drugod se bode pa morala svojevoljno ustanoviti, ki se že morebiti mesec potem za krivično spozna, kajti malo jih živi med nami, katerim je večina, samo večina pravim, slovenskih besednih korenin znana. V polnej meri presega to delo duševne moči jezikoslovcov samih učenih; da mu diletanti v jezikovedi niso kos, kdo nam zameri, če to terdimo. Nikakor ne moremo hvaliti tudi izpeljevanja rastlik od korenine po nekem, v obče seveda iz jezika posnetem načinu, šablonu podobnem. Od vsake korenine se ne smejo vse mogoče

izpeljavke delati; pisatelj rodovnika nima pravice, tako besede kovati; to je zoper znanstvene tirjatve. Tudi rodovnik sme le to podati, kar se je zares med narodom zasledilo ali saj tverdiijo, da je se najdljo, pošteni in odkritoserčni možje. Na tej poti tedaj spisovatelj naj več greši zoper jezik in tirjatve vednosti. Gotovo se bode znanstvenim tirjatvam z navadno uredjenim slovarjem naj bolj ustreglo, s slovarjem, ki je doslej odobren precej od vseh učenih.

Pa morebiti se odlikuje rodovnik po tem od navadnega slovnika, da zljajšuje upotrebljevanje, da je bolj primerjen kniževnim potrebam? Tudi tega nisem v stanu zapopasti. Slovencem — ker se govori tu o našem slovníku, kterege bodo prisiljeni rabiti — Slovencem bode gotovo naj bolj po godu, kdar bodo dobili potrebno besedo z izgledi in pregovori vred naj laglje in naj hitrejše, kar je le mogoče, kdar bodo stale v abecednem redu. Dvojno delo bi bilo, kdar bi moral kdo gledati še popred v register, kateri bi se vsaj nerodnemu rodovniku pristavil. Ni potrebno dokazovati, da se najde potrebno slovo težje, kdar stoji pod pismenko morebiti celo neznane njemu korenine, kdar stoji daleč od kraja v onej redi, v kterej se končajo izgledi besede predhodnice. Cela plat se bode včasih prebrati morala. S čem se plača kniževniku letá zamuda? Morebiti s tem, če zvê, kakega pomena je bila korenina prvotno, če zvê, ali je v žlahti s kako korenino v drugih indogermanskih jezikih itd.? Tega iz poskušnje ne zvemo, kar se čuje tudi zvedeli ne bomo. Izmišljena je samo ona blaženost, ki bi se nek občutila potem, da smo zvedeli koliko odrastlikov poganja ali poganjati more iz navadno znane korenine. Res zvedeli bodemo, kako se besede izpeljujejo, pa pri tem ne bomo imeli pravega poroka, ali je beseda res v navadi ali ni. Bolje in mnogo koristnejše bi zares bilo, če bi se trudi, kar bi jih več prizadjal rodovnik od navadnega slovnika, obernili na zbiranje slov in pregovorov izmed ljudstva po vsih krajinah slovenske zemlje; koristnejše bi bilo, če bi se pridjali menj znanim slovom kraji, v kterih se govore, če bi se ustanovili pravi splošni pomeni besedi, ki v raznih krajih razne misli znamovajo, če bi se gledalo določiti pravo pisavo pri besedah, ki se semtertje razno govorijo in tudi tako pišejo, samo n. pr. peretnica — repetnica, če se pristavijo navadni sinonimi. Gotovo laglje bi bilo letó dobro izpeljati kakor rodovnik, kterege že imamo. Brez zamere!

Iz Marburga. Na Verkovnico. Vicko Dragan. — Kdaj je te čas — na Verkovnico? bode marsikteri popraševal. — Na sredpostno sredo. Naj pervlje sem to besedo čul iz ust ljubega prijatelja Tribunskega. On mi je tudi povedal, da se velikonočni dan tam, kjer je on rojen, veli Valička. Tribunje stoji na koroški meji, ne daleč od dolnjega Dravberga. — Na sredpostno sredo so še tu pa tam pred nekterimi leti Babo žagali. Dva možaka sta vselej Babo žagala, sadaj je na robe, in ena Baba pogosto dva možaka žaga, — Pri na je vse tiho in pre-

mišluje minljivost sveta, samo mesarji ne. Ti imajo staro pravico, da, ker v predpustnem času nimajo priložnosti za ples, smejo v postnem si ball napraviti. Zato so dvanajst dni po popelnici, in osem dni pred Verkovnico ne daleč od svojih mesnic plesali, da je noč pretekla, ko blisk. Kakšne vendar vse sorte pravic imajo ljudje na svetu! Milanezi smejo osem dni dolže še plesati, kakor mi takraj Soče. Iskal sem po vseh arkivih, da bi našel, kdo je marburžkim mesarjem to pravico dal, pa nisem mogel najti, pa vsaj se tudi veli: *consuetudo altera lex*. — V poglavitnih mestih imajo v postnem času koncerte, kateri ščegečejo debele ušesa rezidenclarjev, mi pa vsega tega pogrešamo. Česke harfenistinje in taljanski harmonikaši in vajnarji, to je vse, kar nam Euterpe poklonuje. Pa vsak ne bode razumel, kaj je vajnar. Tam kjer Sava izvira, se veli vajnar — *Leiermann, Leierspieler*. Kadar sem v Indii služil pod generalom Elenboroughom, so te nastroj Indijanci imenovali: *Vina*.

Po velikih mestih sadaj učeni možaki širijo usta v krasnih dvoranah, in mamijo občinstvo z modrostjo in znanostmi vsake baže. Bernski purgermajster je celo navlašč poklical iz vseh štirih kotov sveta učene možake, da materialni prebivavci, kateri zmiraj računijo ali pa po fabrikah prah ližejo, se malo bolje poduhnjajo; — v Gradcu je Dr. Schmidt komaj našel veliko dvorano, da ljubi naši dobro rejeni Štajerci najdejo zadosti prostora; tudi štajerski temperament se je stresel, kakor medved po zimskem spanji, in hoče serkati ambrozijo naturalskih in preknaturalskih znanost. Pri nas vsega tega ni. Mi barantujemo, in se najrajši pečamo s podzemeljskimi bibliotekami, kjer so dragocene bukve — iztiskane v Ljutomeru, v Zaverči, v Črešnjevci itd — lepo po redu razpostavljene, in zvezane v železne obroče. Edino, kar naš umetni duh oživlja, je gledišče, katero posebno po nedelah je bolj polno, kakor cerkve, in v tem smo mi pred Ljublančani jako napred. V Ljublani so le pri Vodnikovem koncertu vidili bele peče in polhove kape v gledišču, mi jih vidimo vsako nedelo. Slovenski vincari in vincarice, posebno lepe mlade hčerke te plohe ljudstva — ne mali faktor slovenskega naroda, prav fletno pohajkovajo vsako nedelo celo uro daleč v nemški teater. Tudi bližni kmetje iz Pobrežja in Studenic ne zamujajo, vživati veselja v hramu, kateremu je *Thalia* mati. Tudi to je „*Zeichen der Zeit*.“ Ne davno mi je blizo Marburga živeči šolnik rekel, da ga je slovenski vincar ostro posvaril, da premalo nemščine v šoli uči. Rad bi že ljubemu sinčeku veselje napravil in ga v teater peljal, pa še nemški ne ume. Slovenski pisatelji! pustite jezikoslovne prepiranja, pišite komedije in kupite si *Thespisove* gare in hajd! na skedne in gumna slovenskih kmetov ali na korita in prešne kadi, — in prinašala Vam bode komedija več, kakor globoka učenost in pretresovanje starih reči, na katerih smerdliva plesen leži. —

Iz Valenja na Štirnškem mesca marca. J. P. Vijanski. — Kakor povsodi nas lomi tudi tú letos dolga huda zima. Debela snežna odeja kriva še zmiraj naše okolice. Jedva se prikaže milo solnce izmed snežnih oblakov in jame svojo gorkoto nad snegom razodevati, vže nastopi merzel sever ali pa krivec in popači solnčno delo — talenje. In ako imamo jeden ali dva dneva topla, vže prinese tretji sopet novega snega, po čevelj visokega. Resničen je letos pregovor:

„Svet Gregor veléva

Kožúhe kupit',

On vodo odéva,

Zna v stróče zavít'.“

Vode pomanjkuje, da si talijo vže ljudje po nekih krajih sneg pri peči, ako si hočejo skuhati jedila! Mlini večjidel stojijo, vožnja zavoljo snega zamedenega na često*) zastaja. Tako nas nemila zima še zmirom imá za pečjó v zapečaku. Vendar dosti od tega, vsaj je takó povsodi taka!

Obljubil sem Vam zadnjikrat več kaj o naših Slovincih povedati, berite tedaj sopet nekaj o njih, akoravno Vam ne zapišem danes nobenega običaja. Da se je Vodnikov stoletni spomin v Ljubljani tako veselo in sjajno obhajal, je veselilo tudi tú vse iskrene domoljube in vergli so tudi nekoliko penězov za njegov spominek blagodušno v pletarček nabirke. Serčna hvala vsem tistim! Tudi „Bukve Vodniku v spomin“ si jih je precej naročilo. Posebno pa je razveselil „Glasnik“ vse tukajšne gospode, kojim je razcvet naše nježne literature drag in ljub. Kamorkoli sem došel, kjer Glasnika beró, povsodi so mi pravili, da so jako zadovoljni ž njim, kajti resnično donaša le sladko duševno jed. Prehvaliti tukajšnih Slovincov pa vendar ne smem, ker v občé je število pravih rodoljubov tú le koli — pičlo. Čuti sem moral tú in tam marsiktero masno, ki me je v serce pomazala! Takó sem nekega imenitnejšega slovenskega gospoda nagovoril, da bi daroval kaj za Vodnikov spominek ali si naročil Glasnika ali Novice, pa gerdo me je odpravil. Nisem se nadjal, da se bodem tako zameril s svojo ponižno prošnjo, celó pri tem gospodu, ki vsaki dan opraviti ima s Slovenci, prav dobro slovensko govori in je sin slovenske matere! Odpusti mu Bože, vsaj ne vé, kaj dela! Človek se pač človeku kmalu zameri. Od nekega kmeta sem sopet slišal zelo lepe besede: Jaz bi pa raje imel, da bi se v šolah moji otroci nemške „špraha“ učili, da ne bojo štaki buteljni, kot jaz!“ Glejte, take besede je govoril kmet iz visokega hriba. Ljudstvo še ima vedno spakine misli in kdo je tega kriv? Imamo še dosti ternja med ponižnimi cveticami! Gori sem pisal „štaki“, veste zakaj? Okoli Šent-Janža, Valenja in dalej po celaj slovenogradiški okolici govore: „šta, što, štak“ ali pa „šet, šeta, šeto“, p. Štak je šeto bélo (bilo). Prebivavci téh okolic so tedaj štakovci ali šetovci. — Pa moja čerčkarija se je danes predalječ zavlekla, toraj naj si oddahnem. Kadar pride željno pričakovani jug, spravi sneg in zimo v kot in prinese na svojih rahlih pe-

*) često, na često — tudi na Koroškem navadno. Vr.

rutih ljubo vigred, tedaj hočem sopet izza peči vstati in iti po zelenih gorah in cvetličnih ravninah in vam nabrati torbico polno zanimivih reči. Da ste mi veseli in zdravi!

Iz Celovca. 26. marca. Še zmiraj krije snežna odeja dolf in ravnf, ker še ni bilo doslej prave odjuge. Le počasi se umika zima; komej je jelo prekopnivatf po gričih vsojnih; v osojnah je snegá še na debelo. Berž ko ne bomo imeli veliko noč še belo, če se v kratkem ne objuži. Namesto prvih lastavic nam dohajajo iz raznih krajev delavci za našo železnico. Na vso moč se bo letos delo pospeševalo. Kakor hitro skopni, se bo pričelo zidanje našega kolodvora na južni strani mesta. Cele gromade kamenja so bili po zimi že navozili, da nič ne bo več overalo dela. Sploh je slišati, da se bomo l. 1860 že vozili po železnici od Celovca do Maribora. Bog daj, da bi s prvim hlaponom pripihal našim Slovencom boljši duh za domorodne stvari! — Z veseljem se oziramó mi Slovenci v belo Ljublano; zdi se nam vsa pomlajena, z Vodnikovim duhom požlahnjena, toliko lepih reči se snuje tam. Nabira za spominek Vodnikov se narašča od dneva do dneva, in željno prebiramo Novice, ki v vsakem listu razglašujejo novih darí. (Po poslednjem naznanilu se je že nabralo 716 fl. in 52 kr.) Iz vseh strani slovenskih nahajamo imena darivcov; pa vendar še mnogo se jih pogreša, posebno iz Koroškega. Pokažimo v djanju, da nam je v resnici mar naših slavnih mož! Kdor sam sebe ne spoštuje, kakó ga bodo drugi spoštovali! Vsak dar bo hvaležno sprejet; zerno do zerna pogača, kamen do kamna palača.

Akademija Kviritov v Rimu. Zanimiva poslanica iz Rima, tiskana v zagrebačkem katoliškem listu, naznanja o tem zavodu tole: Akademija dei Quiriti v Rimu, l. 1831 osnovana in poterjena po sv. stolici, obsega vse znanosti in umetnosti. Po najnovejši uredbi razpada na štiri razrede, izmed katerih šteje vsaki več razdelov I. razred pravo-modro-bogoslovni s tremi razdeli II. razred jezikoslovno-zgodovinski, sem spada razdel kritički za jezikoslovje latinsko in gerško, talijansko, francozko, angliško, španijolsko, nemško in slovansko s posebnimi razdelki, potem za staroznanstvo in zgodovino; III. razred prirodoslovni z razdelkom prirodopisnim, naravoslovskim, ločbenim in zdravilsko-ranarskim; IV. razred za umetnost z razdelki za slikarstvo, kiparstvo, graditeljstvo in glasbo. Glava akademii je vsakoletni predsednik s svetovavstvom in akademiškimi promotori; vsak razdel imá svojega predsednika in tajnika. Ker razdelu za književnost in zgodovino slavensko pomanjkuje pravih, v Rimu stanovajočih udov, zato se bode nadomestoval po udih dopisovajočih iz raznih slav. narečij. Doslej so bi izvoljeni za ude g. g. Dr. Rački v Rimu, Ivan Kukuljević v Zagrebu, V. Hanka in M. Hatala v Pragi.

* V Parizu se bo postavil nov rusko-pravoslaven hram; odločenih je v ta namen 800,000 gld. sr. Stavil ga bode arhitekt Cavoš, ravno tisti umetnik, ki je bil zidal novo igrališče v Moskvi.

* V Petrogradu je umrl 12. m. m. general A. Vasilević Viskovatov, eden naj imenitnejših pisateljev o vedah vojaških.

* Poslednje pustne dni so predstavljali v Zadarskem semenišču tri igrokaze v domačem jeziku, namreč „Ajduke“ od rajnega Popovića, veselo igro „Momci“ in dramo „Vernost graničara.“ Mnogo odličnih oseb je bilo pričujočih, med njimi sam c. k. dež. namestnik.

* Ravno na svetlo dani serbski državni imenik kaže, da ima cela Srbija 895 urednikov; 299 jih je podložnih ministru znotranjih zadev, 296 ministru pravosodnemu, ostali pa drugim ministerstvom. V pokoj djanih jih je 41.

* Ruski boljar Kučelev je kupil v Jeruzalemu obširno zemljišče za pravoslavni samostan za 22 redovnikov in za bolnišnico za 50 romarjev.

* Milostjivi kardinal J. Haulik je daroval muzeju, matici in društvu za povestnico jugoslavensko v Zagrebu 12000 gld. v obveznicah, vsakemu zavodu po 4000 gld. — Zamerli kardinal Levicky je volil narodnemu rusinskemu domu v Lvovu 1000 gld. sr. — Presv. g. Mirko Ožegović, škof senjski, je naznanil kardinalu zagrebaškemu, da bo poslal za ilirski ustav sv. Jeronima v Rimu 1000 gld. v kovanem denarju, in presv. g. J. J. Strossmayer je poslal v ta namen 4000 gld. v obveznicah.

* Iz Subotice se piše Sedmici, da je ondi zamerl Božidar Prokopčani v najboljši dobi svojega življenja. Serbskemu svetu je bil znau po svojih izvernih novelah v serbskem narodnem listu. V rokopisu je zapustil izviren roman „Kerv nije voda“ in več drugih pripovednih del.

* Serbska mladež na vseučilišču v Pešti si je osnovala slovansko čitavnico; v ta namen jej je serbska matica sobo bez vsega plačila prepustila.

* Na akademii Tirlemontski v Belgii prednaša T. A. Olizarovski o literaturi polski.

* *Slovo o polku Igorovem* je preložil g. prof. Riedl v madžarski jezik. Želeti bi bilo, da bi ga tudi nam kak pesnik polovenil.

Na znanje.

Prejelo je vredništvo za razpisane darila nekoliko povesti, toda večidel prekratkih. Zato se bodo darila na koncu tekočega leta podelile tistim najboljim pripovednim ali potopisnim sestavkom, ki letos v Glasniku v natis pridejo, če bi ravno nekoliko krajši bili. — Društvo sv. Mohora želi koledo za 1859 olepšati s prav lepo podobo „Božje poti na Blejskem jezeru z njeno okolico“ in prosi, da bi mu kak domač pisatelj popisal ta kraj z romarskim shodom. Želi tudi zvedeti ime kakega malarja, da bi mu naslikal celo okolico, ali saj kako prav dobro podobo, po kateri bi se mogel jeklorez za koledo napraviti. — Novi naročniki morejo še vse liste Glasnika dobiti.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.